ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Τὰ πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 59ον. ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 1923. Ἀριθ. 12.

Ο ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

«Θέλεις ἀγαπᾷ Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου.» (Μάρκου ιβ'. 30).

Ἡ φύσις τοῦ ἄνθρωπου εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, τετραγωνική, ἢ μᾶλλον, ἔχει τέσσαρας πλευράς. Καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν ἔχωμεν εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν· πᾶσαι αἱ δυνάμεις μας ἀνήκουν εἰς Αὐτόν. Ἔχομεν πρῶτον τὸ σῶμά μας· ἔχομεν καὶ τὸν νοῦν μας. Ἔχομεν ἐπίσης τὴν ἠθικήν μας φύσιν, καὶ τέταρτον, ἔχομεν τὴν πνευματικὴν φύσιν. Καὶ τὸ ἐδάφιον τοῦ θέματός μας λέγει ὅτι ἐξ ὅλης τῆς φύσεώς μας, μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις μας, πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν. Ἔχετε σκεφθῆ ποτὲ τί σημαίνει ἡ τοιαύτη ἀγάπη πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μας; Ἐὰν ἀληθῶς ἀγαπῶμεν τὸν Κύριον τότε θὰ θέσωμεν πᾶσαν ἡμῶν τὴν δύναμιν καὶ πᾶν ὅ, τι ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσιν Αὐτοῦ. Τοιουτοτρόπως ἐμποροῦμεν νὰ ἀποδεικνύωμεν τὴν ἀγάπην μας πρὸς Αὐτόν. Ἐάν τις λέγῃ ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, ἀλλὰ δὲν παραδίδεται ἐντελῶς εἰς Αὐτόν, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν κυριαρχεῖ ἀκόμη ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀφιερόνωμεν πᾶσάν μας τὴν δύναμιν εἰς τὸν Κύριον. Τὸ σῶμά μας εἶναι δῶρον πολύτιμον παρὰ Θεοῦ· καὶ ὀφείλομεν νὰ τὸ μεταχειρισθῶμεν δι' Αὐτόν. «Ἢ δὲν ἐξεύρετε (λέγει ὁ Ἀπόστολος πρὸς τοὺς Κορινθίους), ὅτι τὸ σῶμά σας εἶναι ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐν ὑμῖν, τὸ ὁποῖον ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, καὶ δὲν εἶσθε κύριοι ἑαυτῶν; Διότι ἠγοράσθητε διὰ τιμῆς· δοξάσατε λοιπὸν τὸν Θεὸν διὰ τοῦ σώματός σας.» Καὶ πάλιν, εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολήν του, γράφει: «Σᾶς παρακαλῶ λοιπόν, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ, νὰ παραστήσητε τὰ σώματά σας θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον εἰς τὸν Θεόν, ἥτις εἶναι ἡ λογική σας λατρεία.»

Οἱ ἱερομόναχοι τοῦ Μεσαιῶνος εἶχον τὴν ἐσφαλμένην ἰδέαν ὅτι τὸ σῶμα ἦτο ἐκ φύσεως κακόν, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸ νεκρώνουν καὶ νὰ τὸ ταλαιπωροῦν, διὰ νὰ ἦναι ἅγιοι. Ἐλησμόνησαν ὅμως ἐντελῶς ὅτι τὸ σῶμα εἶναι δῶρον παρὰ Θεοῦ καὶ ὅτι ἐπειδὴ εἶναι ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρέπει νὰ τὸ διατηρῶμεν πάντοτε εἰς ἀρίστην κατάστασιν· καὶ ὅτι ἐπειδὴ τὰ μέλη τοῦ σώματός μας εἶναι ἐργαλεῖα τοῦ Θεοῦ, ὀφείλομεν νὰ τὰ ἔχωμεν πάντοτε ὅσον ἐμποροῦμεν ζωηρὰ καὶ δυνατὰ καὶ ἕτοιμα πρὸς χρῆσιν Αὐτοῦ.

Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σπαταλήσῃ τὰς σωματικάς του δυνάμεις ἢ νὰ φθείρῃ τὸ σῶμά του, μὲ τὴν χρῆσιν δηλητηρίων ἢ μεθυστικῶν ποτῶν. Προσέτι, ἂν καὶ δὲν θέλω νὰ λυπήσω κανένα εἰλικρινῆ ὀπαδὸν τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἐμπορῶ νὰ καταπείσω ἐμαυτὸν ὅτι ὁ Κύριος ἀγαπᾷ νὰ καπνίζῃ ἕνας ἄνθρωπος, καθὼς καὶ δὲν ἐμπορῶ νὰ φαντασθῶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅταν ἦτο ἐπὶ τῆς γῆς, μεταχειριζόμενον τὸν καπνόν. Ἐὰν ὑπάρχῃ τι, τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ νὰ ἦναι εὔρωστον καὶ κατάλληλον πρὸς χρῆσιν τοῦ Κυρίου, ἂς ἀπορρίψωμεν αὐτό, ὥστε νὰ δοξάζωμεν τὸν Θεὸν διὰ τοῦ σωματός μας.

Κάθε νέος, ὅστις παίζει ποδόσφαιραν καὶ εἶναι μέλος μιᾶς ὁμάδος, προσέχει ἐπιμελέστατα διὰ τὴν εὐεξίαν τοῦ σώματός του, ὥστε νὰ ἀγωνισθῇ ὅσον τὸ δυνατὸν καλήτερον. Ὁ δοῦλος τοῦ Κυρίου ἐπίσης πρέπει νὰ δίδῃ τὴν δέουσαν προσοχὴν εἰς τὴν ὑγίειαν του, διὰ νὰ ἦναι πάντοτε ἕτοιμος πρὸς πᾶσαν ὑπηρεσίαν. Δὲν ἐξεύρομεν πῶς θὰ κληθῶμεν νὰ δουλεύσωμεν τὸν Κύριον· ἀλλ' ἐξεύρομεν ὅτι πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν μυῶν, τῶν μελῶν καὶ βραχιόνων μας, τῆς φωνῆς μας καὶ ὅλου τοῦ σώματός μας ἀνήκουν εἰς Αὐτόν.

Μαζὺ μὲ τὸ σῶμα ὁ Θεὸς ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς καὶ διανοητικὰς δυνάμεις· καὶ αὗται ἐπίσης ἀνήκουν εἰς Αὐτόν. Ἐνίοτε βλέπομεν ἕνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὰ μυαλά του ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν του. Συλλογίζεται πῶς θὰ δυνηθῇ νὰ κερδήσῃ περισσότερα χρήματα, πῶς θὰ κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ εἰς ὑψηλοτέραν θέσιν, ἢ δυστυχῶς, πῶς θὰ ἐξαπατήσῃ ἕνα ἄλλον ἄνθρωπον καὶ θὰ τὸν νικήσῃ ἢ καταστρέψῃ. Ὁ νοῦς μας εἶναι θαῦμα, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεός, καὶ εἴμεθα ὑπεύθυνοι νὰ τὸν τρόφοδοτῶμεν καὶ νὰ τὸν ἀναπτύσσωμεν διὰ τὴν δόξαν του. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει ἰδιαιτέρας τινας δυνάμεις διανοητικάς. Δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἦναι κάθε ἄνθρωπος φιλόσοφος· ἀλλ' ἐὰν τις ἦναι ἱκανός, τότε πρέπει νὰ μεταχειρίζηται τὸ τάλαντόν του ὡς φιλόσοφος διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καθὼς ἔκαμεν ὁ Schleiermacher καὶ ὁ Mc Cosh καὶ τόσοι ἄλλοι φιλόσοφοι. Ἄλλος τις εἶναι μαθηματικὸς καὶ ἄλλος φυσιοδίφης καὶ ἄλλος δικηγόρος.

Ἔχετε σκεφθῆ ποτὲ ὅτι ἕκαστος τούτων ἔχει καθῆκον νὰ μεταχειρίζηται τὰς διανοητικάς του δυνάμεις πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου; Ὅταν ὁ καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν εἰς μίαν σχολὴν εἶναι ἀφωσιωμένος Χριστιανός, ἐμπορεῖ νὰ ἔχῃ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν μαθητῶν του οἱ ὁποῖοι βλέπουν τὸν καθηγητὴν των νὰ ἦναι πιστὸς ὀπαδὸς τοῦ Κυρίου. Εἰς τὸ ἰδικόν μου πανεπιστήμιον, ὁ καθηγητὴς τῆς βοτανικῆς καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς ἀστρονομίας εἶχον ἐξαιρετικὴν ἐπιρροὴν πνευματικῶς ἐπὶ τῶν φοιτητῶν, διότι εἶχον ἀφερώσει ὅλα τὰ σπάνια αὐτῶν ἐπιστημονικὰ τάλαντα εἰς τὸν Κύριον.

Δυστυχῶς ὑπάρχει ἐδῶ κίνδυνος μέγας, ἐπειδὴ ὁ ἔχων διανοητικὰς δυνάμεις ἐνίοτε σχηματίζει τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ νοῦς του ἔχει κῦρος περισσότερον ἀπὸ πᾶσαν ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ἀποθεώνει τὴν διάνοιάν του καὶ ἐμπιστεύεται εἰς αὐτήν, ἕως ὅτου καταντήσῃ νὰ λέγῃ: «Δὲν θὰ πιστεύσω τίποτε παρὰ μόνον ὅ, τι εἶναι λογικὸν καὶ συμβιβάζεται μὲ τὸ λογικόν μου, καὶ τὸ ὁποῖον ἐμπορῶ νὰ καταλάβω.»

Οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι «ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τὴν κτίσιν μᾶλλον παρὰ τὸν κτίσαντα.» Μήπως δύναταί τις νὰ καταλάβῃ πῶς τὸ φαγητόν, τὸ ὁποῖον τρώγομεν, μεταβάλλεται εἰς αἷμα κόκκινον, ἢ πῶς τὸ αἷμα τοῦτο, ὅταν φθάσῃ εἰς τὴν κεφαλήν, σχηματίζει μυελόν, ἐνῷ τὸ αὐτὸ αἷμα εἰς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος σχηματίζει τρίχας ἢ κόκκαλα ἢ νεῦρα ἢ μῦς;

Ἐν τούτοις ὅλοι τὸ πιστεύομεν. Ὁ νοῦς μας εἶναι τῳόντι περιωρισμένος, καὶ δὲν ἐμποροῦμεν νὰ καταλάβωμεν τὰ ἐπίγεια,—ἂς ἀφήσωμεν τὰ ἐπουράνια. Ἀλλὰ καθὼς μᾶς τὸ ὑπενθυμίζει ὁ Χριστὸς εἰς τὸ ἐδάφιόν μας, ἂς ἀγαπῶμεν Κύριον τὸν Θεόν μας ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ἡμῶν· καὶ ἂς ἀφιερόνωμεν εἰς Αὐτὸν ὅλας τὰς διανοητικὰς ἡμῶν δυνάμεις.

Ἡ τρίτη πλευρὰ τῆς φύσεώς μας εἶναι ἡ ἠθική. Ὁ ἄνθρωπος διαφέρει εἰς τοῦτο ἀπὸ τὰ ζῷα—ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ὁ ἐλέφας καὶ ὁ ἵππος καὶ ὁ σκύλος ἔχουν ὄχι μόνον σωματικὴν ἀλλὰ καὶ διανοητικὴν δύναμιν, καὶ ἐμποροῦν νὰ μάθουν πολλὰ πράγματα· ἀλλὰ δὲν ἐξεύρουν τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον. Μόνον ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸ ἠθικὸν ἔνστικτον. Ἡ διάκρισις αὕτη ἐμπορεῖ νὰ μορφωθῇ καὶ νὰ ἀναπτυχθῇ. Ὁ πολιτισμένος ἄνθρωπος ἐξεύρει καλήτερα τί πρέπει νὰ κάμῃ καὶ τί πρέπει νὰ μὴ κάμῃ, παρὰ ὁ ἄγριος τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς· ἀλλὰ ποτὲ δὲν εὑρέθη φυλή, καὶ ἀκόμη ἡ κατωτάτη, τῆς ὁποίας τὰ μέλη νὰ μὴ ἀναγνωρίζουν ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Λοιπόν, ἡ ἠθικὴ αὕτη συνείδησις πρέπει νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὸν Κύριον, ὥστε νὰ ἀγαπῶμεν Αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἡμῶν. Ἀξίζει νὰ σημειώσωμεν πόσον στενὴν σχέσιν ἔχει ἡ ἠθικὴ ἡμῶν πλευρὰ μὲ τὴν διανοητικήν. «Καθὼς φρονεῖ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, τοιοῦτος εἶναι,»—λέγει ἡ παροιμία. Ὁ ἄνθρωπος, δηλαδή, σχηματίζει τὴν ἠθικήν του γνώμην ἢ μεταβάλλει αὐτήν, ἀναλόγως μὲ τὴν ἰδέαν ἢ τὸν σκοπὸν ποῦ ἔχει. Θὰ σᾶς δώσω ἓν παράδειγμα. Πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου, οἱ Γερμανοὶ εἶχον σχηματίσει τὴν ἰδέαν ὅτι ἦσαν αὐτοὶ ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἤθελον εὐλογηθῇ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. Ἑπομένως, μὲ αὐτὴν τὴν πεποίθησιν, εἶχον φθάσει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πᾶν ὅ,τι ἤθελον ἐνεργήσει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, διὰ νὰ γίνουν κυρίαρχοι τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου, θὰ ἦτο ὀρθόν, καὶ ὅτι πᾶς ὅστις θὰ ἠναντιοῦτο εἰς αὐτοὺς ἦτο ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ. Ἕνας ἱεροκῆρυξ ἐξέδωκε βιβλίον εἰς τὰ 1915 ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τοῦ Γερμανικοῦ Θεοῦ,» εἰς τὸ ὁποῖον ἐκθέτει κήρυγμα, τὸ ὁποῖον εἶχε κηρύξει, λέγων «Ἡ Γερμανία εἶναι τὸ κέντρον τῶν σχεδίων τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν κόσμον. Διὰ τοῦτο βεβαίως πράττομεν ἀκριβῶς κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Σωτῆρος, ὅταν ἐν δικαίῳ πολέμῳ κατὰ τῆς ἀπάτης καὶ τῆς ἀνηθικότητος, βοηθῶμεν τὸν λαόν, εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύομεν, νὰ προοδεύσῃ πρὸς τὸ φῶς καὶ πρὸς τὸν ἥλιον. Ἀγαπῶμεν τὴν ἐπίγειον πατρίδα μας τόσον πολύ, ὥστε εὐχαρίστως ἀνταλλάσσομεν ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ἐπουράνιον.» Ἀληθῶς ὅταν φθάσῃ κανεὶς εἰς τοιαῦτα συμπεράσματα, χάνει τὴν κρίσιν του ὡς πρὸς τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ ἄδικον. Δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀποφασίσῃ τί εἶναι καλὸν καὶ τί κα-

κόν. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως λάβετε ἕνα ἄνθρωπον, ὅστις ἦτο μέθυσος καὶ ἀνήθικος, ἀλλ' εὗρε τὸν Σωτῆρα καὶ ἔγεινε καλὸς καὶ ἠθικός. Αὐτὸς τώρα ἠμπορεῖ νὰ κρίνῃ μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ὅπως ποτὲ δὲν ἠδύνατο ἐνόσῳ ἦτο διεφθαρμένος. Ἡ ἠθικὴ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου ἠμπορεῖ νὰ ἀναπτυχθῇ, καὶ μεταβάλλεται ἀναλόγως μὲ τοὺς σκοπούς του. Ὥστε πόσον σπουδαῖον εἶναι τὸ νὰ καθυποτάξωμεν πᾶν ἠθικὸν νόημα ἡμῶν εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ!

Ἀλλὰ ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὴν τετάρτην πλευρὰν τῆς φύσεώς μας. Διότι ἠμπορεῖ τις νὰ ἦναι τέλειος εἰς τὸ σῶμα, τέλειος εἰς τὴν διάνοιαν, καὶ τέλειος εἰς τὴν ἠθικήν του φύσιν, καὶ ἀκόμη νὰ μὴ ἦναι τέλειος ἄνθρωπος, ἐὰν τῷ λείπῃ τὸ **πνευματικὸν** μέρος. «Θέλεις ἀγαπᾷ Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς **ψυχῆς** σου.»

Ὅταν λέγῃ ἡ Ἁγία Γραφὴ ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα Θεοῦ, βεβαίως δὲν ἐννοοῦμεν τὴν φυσικὴν μορφὴν τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε τὴν διανοητικήν του δύναμιν, ἀλλὰ τὴν πνευματικήν του εἰκόνα. Ὁ Θεὸς εἶναι Πνεῦμα, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸν καθιστᾷ τέκνον τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο εἶναι τὸ αἰώνιον μέρος τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ πνεῦμα ζῇ εἰς τὸν αἰῶνα, ἐπειδὴ μετέχει τῆς φύσεως τοῦ αἰωνίου Θεοῦ. Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν προσέτι τὸ ἠθικὸν μὲ τὸ πνευματικόν. Ἕνας Βουδδιστὴς ἢ Μωαμεθανὸς πολλάκις ἔχει ὑψηλὰς καὶ καλὰς ἀρχὰς περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ἕνας ὅλως ἄπιστος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν ἀναγνωρίζει οὔτε Θεὸν οὔτε οὐρανὸν οὔτε μέλλουσαν ζωὴν οὔτε αἰωνιότητα, ἠμπορεῖ νὰ τηρήσῃ ἐξ ἰδίας του θελήσεως ὅλον τὸν ἠθικὸν νόμον, ἐπειδὴ εἶναι πεπεισμένος ὅτι δὲν πρέπει νὰ κλέψῃ καὶ νὰ φονεύσῃ καὶ νὰ κακοποιήσῃ· ἀλλὰ δὲν ἔχει ὡς ἐκ τούτου τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Αἱ καλαὶ σχέσεις μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀξίζουν, ἀλλὰ δὲν ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν ἀτομικὴν σχέσιν μὲ τὸν Θεόν, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν **πνευματικὴν** ζωήν.

Λοιπόν, «θέλεις ἀγαπᾷ Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου. καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου.» Θὰ ἀγαπῶμεν τὸν Κύριον, ἐὰν ὑπακούωμεν εἰς Αὐτὸν καὶ ἀφιερόνωμεν εἰς Αὐτὸν πάσας τὰς δυνάμεις μας. Σῶμα, νοῦς, καρδία καὶ ψυχή—αἱ φυσικαί, διανοητικαί, ἠθικαὶ καὶ πνευματικαί μας δυνάμεις—πᾶσαι ἀνήκουν εἰς Αὐτὸν καὶ δέον νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς Αὐτόν. «Καὶ ἡ πόλις κεῖται τετράγωνος· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς εἶναι ἴσα.» Ἡ ἰδική μας πόλις ἐπίσης κεῖται τετράγωνος· καὶ πᾶσα πλευρὰ εἶναι σημαντική. Ἂς δοξάζωμεν λοιπὸν τὸν Θεὸν μὲ τὸ σῶμά μας,—τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,—μὲ τὴν διάνοιάν μας, καθυποτάσσοντες πᾶν νόημα,—μὲ τὴν καρδίαν μας, ὥστε νὰ τηρήσωμεν ὅλον τὸν νόμον ***ἐπειδὴ εἴμεθα ἐλεύθεροι***—καὶ μὲ τὸ πνεῦμά μας, εἰς τὸ ὁποῖον φανεροῦται ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ.

Κάρολος Ρίγγς.

ΖΩΟΠΟΙΗΣΙΣ

«Δὲν θέλεις πάλιν ζωοποιήσει ἡμᾶς;..,»
«Ζωοποίει τὸ ἔργον σου ἐν μέσῳ τῶν ἐτῶν».
(Ψαλμ. πε΄. 6, Ἀββακ. γ΄. 2).

Τὴν αὐτὴν δέησιν, τὴν ὁποίαν ὁ Προφήτης ἀναπέμπει εἰς τὸν Κύριον, ἐκφράζει καὶ ὁ Ψαλμῳδὸς ὑπὸ τύπον ἀρνητικῆς ἐρωτήσεως. Ἡ εὐχὴ εἶναι ἡ αὐτή· ἐξέρχεται δὲ ἀπὸ τὰ βάθη τῶν καρδιῶν των. Ὁ Ψαλμῳδὸς ζητεῖ ἵνα ὁ Κύριος ζωοποιήσῃ τὸν λαόν του (δηλ. ἡμᾶς), ὁ δὲ Προφήτης δέεται ἵνα ὁ Κύριος ζωοποιήσῃ τὸ ἔργον Του. ***Ὁ λαὸς*** τοῦ Θεοῦ καὶ ***τὸ ἔργον*** τοῦ Θεοῦ εἶναι ταὐτόσημα.

Ὁ Θεὸς ἐνήργησε θαυμασίως διὰ νὰ μορφώσῃ τὸν λαὸν Ἰσραήλ. Ὁ λαὸς Ἰσραὴλ ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ Θεοῦ ἐπεμβάσεως. Αὐτὸς ὑπῆρξε ***τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ***. Ἡ ὅλη ἱστορία τοῦ λαοῦ τούτου εἶναι μία συνεχὴς μαρτυρία καὶ τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Ἡ μία λέξις, διὰ τῆς ὁποίας ἀποδεικνύεται ἡ ὕπαρξις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀλήθεια ὅλων τῶν διαλαμβανομένων ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, ὡς ἀπήντησεν ὁ ἐφημέριος ἑνὸς αὐτοκράτορος πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα αὐτὸν κύριόν του, εἶναι ἡ λέξις ***Ἰσραήλ***.

Ὁ τρόπος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξέλεξεν ὁ Θεὸς τὸν Πατριάρχην Ἀβραὰμ καὶ δι᾿ αὐτοῦ βαθμηδὸν ἐσχημάτισεν ἕνα λαόν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασε λαόν Του, ἐδίδαξεν αὐτόν, ηὐλόγησεν αὐτόν, ἐν θριάμβῳ ἀποκατέστησεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν Χαναάν, ἐχρησιμοποίησεν αὐτὸν θαυμασίως, κατέστησεν αὐτὸν ἐντολοδόχον Του, ἀνέδειξεν ἐν αὐτῷ Προφήτας ἐμπνευσμένους οὐ μόνον διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ Του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν περιοίκων λαῶν τῶν γειτονευόντων πρὸς τὸν Ἰσραὴλ — ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία ἀποτελεῖ μίαν συνεχῆ τοῦ Θεοῦ ἐπέμβασιν εἰς τὰ πράγματα τοῦ λαοῦ Ἰσραήλ, ὅστις ὑπῆρξε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο ὅμως μαρτυρεῖ δύο τινά:

1) ***Ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἀμέριμνος καὶ ἄφροντις διὰ τὴν τύχην τῶν πλασμάτων του.*** Δὲν εἶναι ὁ Θεὸς τῶν Θεϊστῶν (Deists) ὅστις, κατὰ τὴν γνώμην των, ἐδημιούργησεν ἕνα τόσον ὡραῖον κόσμον καὶ ἔπειτα τὸν ἀφῆκεν εἰς τὴν τύχην του. Ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον πιστεύομεν ἡμεῖς καὶ ὅστις ἀπεκάλυψεν Ἑαυτὸν εἰς τὰ λογικὰ πλάσματά Του, εἶναι Θεὸς ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν τύχην τῶν λογικῶν Του ὄντων, τὰ ὁποῖα θέλει νὰ καταστήσῃ εὐτυχῆ.

2) ***Ὅτι ὁ Θεὸς δὲν δύναται νὰ μένῃ ἀδιάφορος πρὸς τὴν τύχην εἰδικῶς ἐκείνων*** ἐκ τῶν πλασμάτων Του, ***τὰ ὁποῖα Τὸν ἀγαποῦν*** καὶ ἐπιζητοῦν πάντοτε νὰ ἦναι ἀρεστὰ εἰς Αὐτόν, δηλ. ἀνταποκρίνονται πρὸς τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τόσον σαφῶς ἐνδεικνυομένην.

Ἡ τάξις, ἡ περιλαμβανομένη εἰς τὴν ἀνωτέρω κατηγορίαν, εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία

ἐννοεῖ νὰ ῥυθμίζῃ τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἐνεργείας της συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὴ ἡ τάξις τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία βλέπουσα τὰς δυσκολίας, τοὺς κινδύνους, τὰς δυσμενεῖς περιστάσεις, τὰς μεγάλας ἐθνικὰς καταστροφάς, δι' ὧν διέρχεται τὸ ἔθνος, ἀνακράζει διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὁτὲ μὲν ὡς ὁ παλαιὸς ἢ φυσικὸς Ἰσραήλ, καὶ ἄλλοτε καθὼς παρ' ἡμῖν ὡς ὁ νέος Ἰσραήλ: «Κύριε, ζωοποίει τὸ ἔργον Σου! Δὲν θέλεις πάλιν ζωοποιήσει ἡμᾶς — τὸν λαόν Σου;»

*Ι. **Ζωοποίησις, ζωοποιῶ.*** — Ἡ λέξις ἔχει δύο σημασίας: α) σημαίνει ***φέρω εἰς τὴν ζωὴν διὰ πρώτην φοράν***, β) ***ἐπαναφέρω εἰς τὴν ζωήν.*** Εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν ἡ δευτέρα σημασία εἶναι ἡ ἁρμόζουσα. Ὁ Ἰσραὴλ εἶχε ζωοποιηθῇ διὰ πρώτην φοράν, ὅταν ἀποκατεστάθη εἰς ἐλεύθερον λαὸν πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς. Ἀλλὰ περιστάσεις ἀντίξοοι ἐδημιούργησαν δι' αὐτὸν μίαν κατάστασιν ἥκιστα εὐχάριστον. Αἱ πρὸς ἀποκατάστασιν προσπάθειαί του ἀπέβησαν μάταιαι· ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του στρέφεται πρὸς τὸν Θεόν, καὶ διὰ στόματος τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ ἀρχηγῶν ζητεῖ παρὰ τοῦ Κυρίου, τοῦ μόνου δυναμένου, ὅπως ζωοποιήσῃ αὐτόν.

Διὰ τῆς κραυγῆς ταύτης οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ συναισθάνονται βαθέως ὅτι:

1) ***Μόνος ὁ Κύριος δύναται νὰ πραγματοποίησῃ τὸν πόθον των.*** Διότι ὁ Κύριος εἶναι ὁ κυρίαρχος, ὁ παντοδύναμος, ὁ κρατῶν τὰ πάντα ἐν τῇ παλάμῃ Του. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν συνταρασσομένων στοιχείων τῆς φύσεως, ὁ μόνος δυνάμενος νὰ ἐπαναφέρῃ τὰ πάντα εἰς τὴν κανονικὴν των τροχίαν εἶναι ὁ Κύριος, καὶ ἑπομένως πρὸς Αὐτὸν πρέπει νὰ στραφῇ ὁ ἄνθρωπος κατὰ πᾶσαν παρομοίαν περίστασιν.

2) ***Ἀναγνωρίζεται ἡ παντελὴς ἀνικανότης τοῦ ἀνθρώπου.*** Μόνον εἰς τοιαύτας στιγμὰς ὁ ἰσχυρότατος τῶν ἀνθρώπων στρέφει τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὸν Θεόν. Μόνον ὅταν διέρχηται διὰ τῶν σκληροτέρων δοκιμασιῶν, ἀπελπιζόμενος ζητεῖ βοήθειαν ἐκεῖθεν, ὅθεν δύναται νὰ τῷ δοθῇ αὕτη. Πόσον ὅμως ἀγαθὸς εἶναι ὁ Θεός! Δὲν ἀρνεῖται ποτὲ νὰ προσέλθῃ ἀρωγὸς ἔστω καὶ εἰς τοιαύτας περιστάσεις, κατόπιν τρομερῶν ἀπογοητεύσεων. Πόσον μικροί, πόσον ποταποί, πόσον μηδαμινοὶ εἴμεθα ἡμεῖς, διότι ὅταν ζητῆται ἡ ἀρωγή μας ὑπό τινος ἐν ἀπελπισίᾳ εὑρισκομένου, συχνὰ ἀρνούμεθα νὰ τὴν παράσχωμεν. Ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἡμετέρας ἀνικανότητος εἶναι ἡ ἱκανότης τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ εὐκαιρία καὶ ἡ περίστασις τοῦ Θεοῦ νὰ ἐνεργήσῃ καὶ νὰ ἐπέμβῃ· καὶ ἐπεμβαίνει διότι θεωρεῖ ὅτι τὸ ἔργον Του (τοῦτ' ἔστιν ὁ λαὸς Του) πρέπει νὰ ζωοποιηθῇ.

Οὐδέποτε κάμνει διάκρισιν ὁ Θεὸς μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ἀνθρώπου, καὶ μεταξὺ τοῦ κατὰ σάρκα καὶ τοῦ νέου ἢ κατὰ πνεῦμα Ἰσραήλ.

Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν ζωοποίησιν δὲν ζητεῖ μόνον ὁ Προφήτης ἢ ὁ Ψαλμῳδός, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Θεός, εἶναι εἷς, μὲ βάσιν τὴν πίστιν· διὰ μὲν τὸν κατὰ σάρκα Ἰσραήλ, πίστιν πρὸς τὸν ἐπαγγελθέντα Μεσσίαν, διὰ δὲ τὸν νέον πνευματικὸν Ἰσραὴλ πίστιν ἐπὶ τὸν ἐλθόντα καὶ περατώσαντα τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας. Ἐὰν ὁ Ἰσραὴλ ἔφερεν εὐθύνην, ἡ εὐθύνη ἡμῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν νέον

Ἰσραὴλ εἶναι πολὺ μεγαλειτέρα, Τόσον διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς πνευματικῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ὅσον καὶ διὰ τὴν διατήρησιν καὶ ζωοποίησιν αὐτῆς.

Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἔργον Αὐτοῦ εἶναι ταυτόσημα. Ἐν τῇ ζωοποιήσει τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ νέου Ἰσραὴλ σήμερον, ζωοποιεῖται τὸ ἔργον Αὐτοῦ ἐν ἡμῖν.

II. Πῶς ζωοποιεῖται τὸ ἔργον καὶ ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ;

Αἱ τελευταῖαι παρατηρήσεις φυσικῶς προκαλοῦσι τὴν ἐρώτησιν, Πῶς ἐπιτυγχάνεται ἡ ζωοποίησις αὕτη ; Ἡ φύσις μᾶς διδάσκει πολλὰ περὶ τούτου.

Ὁ καιρὸς δὲν εἶναι πάντοτε ὁ ἴδιος Σήμερον ἥλιος, αὔριον βροχή, τὴν ἑπομένην ἄνεμος σφοδρός, ἔπειτα χιών, χάλαζα καὶ οὕτως ἐφεξῆς· ἐκ περιτροπῆς ἔχομεν τὴν ποικιλίαν τῶν καιρικῶν μεταβολῶν. Ἐν τούτοις τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ σπαρτὰ ζωογονοῦνται, ἀναπτύσσονται, θάλλουσιν, ἀνθοῦσι, καρποφοροῦσιν. Ὁ ἥλιος μετὰ τὴν βροχήν, ἡ βροχὴ μετὰ τὴν καταιγῖδα, ἡ καταιγὶς μετὰ τὸν ἥλιον, πάντα ταῦτα ὁμοῦ ἐκπληροῦσιν ἕνα σκοπόν, ἄγνωστον καὶ μυστηριώδη· ἐν τούτοις εἶναι σκοπός, ὅστις ἔχει ὡρισμένον λόγον ὑπάρξεως πρὸς ἐπιτυχίαν ἑνὸς ἀνωτέρου καὶ ἀπωτέρου σκοποῦ. Πόσον στενοχωροῦνται τὰ παιδία, ὅταν βλέπουν τὴν βροχὴν καὶ τὸν σφοδρὸν ἄνεμον ματαιοῦντα ὅλα των τὰ σχέδια περὶ συναναστροφῆς ἢ διασκεδάσεως ἢ ἐκδρομῆς· καὶ ὅμως χωρὶς τὴν βροχὴν ἐκείνην καὶ τὸν σφοδρὸν ἄνεμον, ὅστις κρατεῖ τὰ παιδία κλεισμένα ἐντος τῶν τεσσάρων τοίχων τῆς οἰκίας των, δὲν θὰ εἶχον οὔτε ἄρτον οὔτε ὀπωρικά, διὰ νὰ διασκεδάσουν καὶ νὰ εὐχαριστηθοῦν καλλίτερον εἰς τὰς ἐκδρομάς των.

Οἱ φυσικοὶ νόμοι καὶ αἱ φυσικαὶ διατάξεις, προεκτεινόμεναι εἰς τὸν ἀχανῆ πνευματικὸν κόσμον, διέπουσι καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν πλασμάτων τοῦ Θεοῦ τὰς πνευματικὰς—τῶν πλασμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι μόνον φυσικά, ἀλλὰ κυρίως πνευματικὰ ὄντα.

Ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπως συνήθως λέγομεν εἶναι μία συνεχὴς πάλη μεταξὺ τῶν παλαιοτέρων καὶ τῶν νεωτέρων ἀντιλήψεων.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπῆρξεν ἐξαίρεσις εἰς τὸν γενικὸν τοῦτον κανόνα. Ἡ γαλήνη καὶ ἡ τρικυμία, ὁ λαμπρὸς πνευματικὸς ἥλιος καὶ αἱ θύελλαι ὑπῆρξαν ὁ κανὼν τῆς προόδου καὶ τῆς ἐπεκτάσεως, ἤτοι ἐν ἄλλοις λόγοις, τῆς ζωοποιήσεως τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία εὐθὺς ἐν τῇ γενέσει της συνεταράχθη ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς καὶ διὰ τῆς ἀλληλοδιαδοχῆς τῆς ἠρεμίας καὶ τῆς ταραχῆς τῶν πέριξ στοιχείων ἐζωοποιήθη.

Ἕκαστον βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης ἔχει ὄπισθεν αὐτοῦ μίαν θαυμασίαν ἱστορίαν συγκρούσεως μεταξὺ ἀληθείας καὶ πλάνης, ὀρθοδοξίας καὶ αἱρέσεως· ἀλλὰ διὰ τούτων ἐπαγιώθη δογματικῶς ἡ ἀλήθεια. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δι᾽ ὀργάνων τῆς ἐκλογῆς Του ἀπεκάλυψε καὶ διετύπωσε τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸν κόσμον, ἀντλοῦν ἑκάστοτε ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ.

Δὲν συνετέλεσεν ὅμως ὀλίγον καὶ ἡ εἰρηνικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τῆς ταρα-

χῆς καὶ τῆς πάλης τόσον, ὅσον καὶ διὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς σιωπῆς προήχθη καὶ ἐζωοποιήθη τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν διὰ τῆς αὐστηροτάτης γλώσσης κατέκρινε τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς αἱρέσεις καὶ τὰς πλάνας· προεῖπε τοὺς διωγμοὺς καὶ τοὺς θανάτους, τοὺς ὁποίους θὰ ὑφίσταντο οἱ ὀπαδοί του· ἐν τούτοις ἐτόνισεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔλθουν τὰ σκάνδαλα καὶ διὰ τοὺς σκανδαλοποιοὺς καὶ διὰ τοὺς σκανδαλιζομένους.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχουν αἱρέσεις, διὰ νὰ γίνουν φανεροὶ οἱ δόκιμοι, οἱ δεδοκιμασμένοι. Εἶναι ἀναγκη νὰ διωχθῆτε καὶ κατηγορηθῆτε καὶ θανατωθῆτε, διὰ νὰ γίνῃ φανερὰ ἡ πνευματική σας ἀντοχή· πᾶσα δὲ τοιαύτη περίπτωσις ἀντοχῆς ἢ γνησίως δεδοκιμασμένης ψυχῆς ἢ εἰλικρινοῦς καὶ ἀσκανδαλίστου ἐμμονῆς ἐν τῷ Χριστῷ εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν μία περιφανὴς νίκη τοῦ Χριστοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ μία πραγματικὴ ζωοποίησις τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ.

Τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων, ὅσον καὶ ἡ μελάνη τῶν εἰρηνικῶν συγγραφέων, τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου ὅσον καὶ οἱ ἐξ ἀντιζηλίας κηρύττοντες, ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰωάννου περὶ ἀγάπης, ὅσον καὶ οἱ κατὰ πόδας ἀντιπράττοντες τὸν Παῦλον Ἰουδαΐζοντες καὶ ψευδάδελφοι — οἱ μὲν θετικῶς, οἱ δὲ ἀρνητικῶς, ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν τρικυμίᾳ, ἐν γαλήνῃ καὶ ἐν ταραχῇ — πάντα ταῦτα κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον ὑπῆρξαν μέσα πρὸς ζωοποίησιν τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἅτινα ἔφθασαν αἰσίως μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, τείνοντα νὰ προεκταθοῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Ὁ Θεὸς λοιπὸν ζωοποιεῖ τὸ ἔργον Του α) ἐν εἰρήνῃ, β) ἐν ταραχῇ καὶ τρικυμίᾳ γ) ἐν σιωπῇ, δ) ἐν ἐπιστροφῇ καὶ μετανοίᾳ.

III. Ἡ ζωοποίησις τοῦ ἔργου ἢ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὴν κατάλληλον ***χρησιμοποίησιν τῶν διαφόρων περιστάσεων***, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται εἰς ἡμᾶς.

Ὁ Θεὸς φέρεται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἔπλασε κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσίν Του, ὡς πρὸς λογικὰ καὶ ἐλεύθερα ἠθικὰ ὄντα, ὅπως καὶ εἶναι. Ἡ ζωοποίησις τοιούτων ὄντων — ἠθικῶς νεκρῶν — μόνον διὰ τῆς ὑπακοῆς εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καλοῦντος Θεοῦ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ. Τὴν φωνὴν ταύτην ***πρέπει*** καὶ ***δυνάμεθα*** νὰ ἀκούσωμεν, διότι εἴμεθα πεπροικισμένοι μὲ τὰ ὄργανα τῆς ἀκοῆς. Ἐὰν δὲν ἀκούσωμεν τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ, ἡ ζωοποίησις εἶναι ἀδύνατος. Ἐὰν ἀκούοντες αὐτῆς δὲν ἀνταποκρινώμεθα πρὸς αὐτήν, πάλιν ἡ ζωοποίησις εἶναι ἀδύνατος. Τοῦτο εἶναι μία ἀλήθεια ἀδιαφιλονείκητος οὐ μόνον διὰ τὸν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντα καὶ διὰ πρώτην φορὰν καλούμενον ἐκ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς νέκρας εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐλθόντα μὲν εἰς τὴν ζωήν, ἔπειτα δὲ ναρκωθέντα ἢ ἀμβλυνθέντα ἢ χαλαρωθέντα ὡς ἐκ τῶν ποικίλων περιστάσεων καὶ καταστάσεων, δι' ὧν διερχόμεθα.

Σήμερον ζητοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου νὰ ζωοποιήσῃ τὸν λαόν Του, τὸ ἔργον Του ζητοῦμεν δηλ. νὰ ἔλθωσιν ἐφ' ἡμᾶς πνευματικαὶ εὐλογίαι τοιαῦται, ὥστε νὰ φανῶσι καὶ νὰ ἦναι ὡς μία νέα ζωὴ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς πάντας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ μένωμεν

πιστοὶ εἰς τὸ καθῆκόν μας, εἰς τὰς θέσεις μας, εἰς τὴν κλῆσίν μας τὴν ἰδιαιτέραν, διὰ νὰ λάβωμεν τὸ στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ζωοποιήσῃ, καὶ τοῦτο εἶναι ***ὁ Παράκλητος***, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ὅταν ἀμελῶμεν ἢ ἀπειθῶμεν ἢ ἐγκαταλείπωμεν τὰς θέσεις μας, ἂς ἤμεθα βέβαιοι ὅτι οὐδεμία ζωοποίησις θὰ ἦναι δυνατή.

Τὰ παθήματα, οἱ κίνδυνοι, αἱ ἀπειλαί, οἱ διωγμοί, αἱ ἐξορίαι, αἱ δυσκολίαι ἠτόνισαν τὸν λαόν, ὅστις ἐδοκίμαζε παντοτεινὰς θλίψεις καὶ ἐνόμιζεν ὅτι κἄτι τι τὸ ἔκτακτον, τὸ ἐξαιρετικὸν ἔπρεπε νὰ γίνῃ, διὰ νὰ ζωοποιηθῇ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ψαλμῳδοῦ ἢ τοῦ Προφήτου· ἐν τούτοις αἱ δυσκολίαι καὶ αἱ θλίψεις καὶ αἱ συμφοραὶ αὗται ἀπετέλουν ἕνα τρόπον καὶ ἓν μέσον συντελοῦν εἰς τὴν ζωοποίησιν τοῦ ἔργου καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Τί λέγει σήμερον ὁ Νέος Ἰσραήλ; «Ὢ, τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας! Ὢ, ἡ ἀδιαφορία, ἡ ὁποία βασιλεύει εἰς τὸν κόσμον! Ὢ, ἡ πλάνη καὶ ἡ δεισιδαιμονία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ σύγχυσις καὶ ἡ ταραχή, ἡ ἐπικρατοῦσα πανταχοῦ!»

Ναί, δικαιολογεῖται πληρέστατα, τῇ ἀληθείᾳ, μία τοιαύτη κραυγή, ἐξερχομένη ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς καρδίας τῶν σημερινῶν Ἀββακούμ καὶ τῶν σημερινῶν Ψαλμῳδῶν. Ἀλλ' ἐνῷ δέονται καὶ προσεύχονται καὶ ζητοῦν, πῶς ἆρά γε χρησιμοποιοῦν τὰς ἀνωμαλίας καὶ τὰς ἀκαταστασίας, αἱ ὁποῖαι γεννῶνται εἰς τὰς τάξεις αὐτοῦ τοῦ νέου Ἰσραήλ; Ἀπογοητεύονται ἢ δι' αὐτῶν καὶ ἐν αὐταῖς βλέπουν μίαν ζωοποίησιν, τὴν ὁποίαν οὐδεμία ἄλλη κατάστασις καὶ οὐδὲν ἄλλο περιστατικὸν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ; Ἐὰν κατὰ τὸ παρελθὸν δὲν μᾶς ἀπησχόλησεν ἡ ἄποψις αὕτη τῆς ζωοποιήσεως τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ, ἂς μᾶς ἀπασχολήσῃ τώρα καὶ ἂς μᾶς συσπειρώσῃ πέριξ τοῦ Χριστοῦ· διότι ὁ χρόνος παρέρχεται ἀνεπιστρεπτεὶ καὶ αἱ εὐκαιρίαι τῆς σήμερον οὐδέποτε θὰ μᾶς δοθῶσιν ἐκ νέου· ἂς κάμνωμεν λοιπὸν χρῆσιν τῶν εὐκαιριῶν τούτων σήμερον, διὰ νὰ ἤμεθα προητοιμασμένοι διὰ τὴν ζωοποίησιν τῆς αὔριον. Κάθε ἐποχὴ ἔχει καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν μορφὴν τῆς ζωοποιήσεως τοῦ ἔργου καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἂν θέλωμεν εὐφροσύνην καὶ χαράν, ὄχι μόνον πρέπει νὰ ζητῶμεν τὴν ζωοποίησιν, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμοποιῶμεν καταλλήλως τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παρεχόμενα πρὸς τοῦτο μέσα.

Εἴθε κατὰ τὸ Νέον ἔτος 1924 νὰ ἤμεθα πλειότερον προητοιμασμένοι διὰ τὰς μεγάλας βουλὰς τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ Αὐτοῦ. Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΤΟ ΟΥΡΑΝΙΟΝ ΑΓΓΕΛΜΑ

«Ἰδού, εὐαγγελίζομαι ἡμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαβίδ»... «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη· ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».
(Λουκ. β΄. 10-11, 14)

Ἡ σχέσις μεταξὺ τῆς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ βεβυθισμένης ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ οὐρανίου κόσμου οὐδέποτε καὶ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν διεκόπη ἐντελῶς. Ἡ ἀνθρωπότης ἐβάδιζε τὴν ὁδόν, ἥτις ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ἡ Θεία ὅμως ἀγαθότης, βλέπουσα αὐτὴν νὰ κλυδωνίζεται ἐντὸς τοῦ πελάγους τοῦ σκότους καὶ τῆς ἁμαρτίας, δὲν ἠρνεῖτο εἰς αὐτὴν ἀμυδρόν τι φῶς. Τὸ φῶς τοῦτο ἦτο ἱκανὸν νὰ παρασκευάσῃ τὴν δίψαν διὰ τὰς χώρας τοῦ πνεύματος καὶ τὴν νοσταλγίαν τῆς νέας ἐκείνης γῆς, τὴν ὁποίαν ἄπλετον τὸ φῶς τῆς γνώσεως φωτίζει. Τοιουτρόπως ὁ Θεός, ἐνεργῶν τὸ σχέδιον τῆς Θείας αὐτοῦ ἀγάπης ἐπὶ τῆς ἀποπλανηθείσης ἀνθρωπότητος, ἤρχετο ἐνίοτε εἰς ἄμεσον μετ᾿ αὐτῆς ἐπικοινωνίαν, ἐμφανιζόμενος εἰς πρόσωπα τῆς ἰδιαιτέρας Αὐτοῦ ἐκλογῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὰς θείας αὐτὰς ἐμφανίσεις, ἐφ᾿ ὅσον αὗται ἀπέβλεπον τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπον, δὲν ἀνέλαμπε πάντοτε ἡ Θεία ἀγαθότης, ἀλλ᾿ ἡ τιμωρὸς δικαιοσύνη, ἥτις οὐδόλως ἐννοεῖ νὰ θεωρήσῃ τὸν ἔνοχον δίκαιον. Τοιουτοτρόπως ὁ Θεὸς ἐπλησίασεν εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, ἀλλ᾿ ἐν τῷ μέσῳ ἀστραπῶν καὶ βροντῶν καθ᾿ ὅσον ὁ νόμος τὸν ὁποῖον θὰ ἔδιδεν ἦτο ἀπειλὴ καταδίκης διὰ τοὺς ἁμαρτωλούς. Κατὰ τὰς ἐμφανίσεις τοῦ Θεοῦ τῆς παλαιᾶς Οἰκονομίας ἐδέσποζε κατὰ τὸ πλεῖστον ὁ τρόμος καὶ ἡ Θεία ὀργή. Ἀφ᾿ οὗ ὅμως διὰ τῆς παιδαγωγικῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας ἡ ἀνθρωπίνη καρδία παρεσκευάσθη νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀνικανότητά της ὥστε δι᾿ ἰδίων της ἔργων νὰ τύχῃ τῆς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ σωτηρίας, διετέθη ὥστε ἐν καταστάσει εὐέλπιδος ἀναμονῆς νὰ ἀναμένῃ τὴν ἄνωθεν ἐρχομένην δωρεὰν σωτηρίαν. Πρὸς οὐδὲν ἄλλο λοιπὸν ἠτένιζεν εἰμὴ εἰς τὸν πολυπόθητον ἐκεῖνον «*ἐνιαυτὸν τοῦ Κυρίου*», καθ᾿ ὃν οἱ πτωχοὶ θὰ εὐηγγελίζοντο, θὰ ἐθεραπεύοντο οἱ συντετριμμένοι, θὰ ἐκηρύσσετο εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἡ ἄφεσις καὶ ἡ ἀνάβλεψις εἰς τοὺς τυφλοὺς (Λουκ. 4. 18-19). Πράγματι ἡ ἐποχὴ αὕτη ἔφθασε ἐγκαινιζομένη δι᾿ ἀγγελικῶν ἐπευφημιῶν.

Ἂς ἔλθωμεν λοιπὸν διὰ τῆς φαντασίας ἐκεῖ ὅπου διὰ πρώτην φορὰν διανοίγεται ἡ δόξα τοῦ οὐρανοῦ καὶ προβολεὺς τῆς θείας ἀγάπης ἐκπέμπτει τὸ ἄπλετον φῶς, δι᾿ οὗ ἄρχονται μικρὸν κατὰ μικρὸν νὰ διαλύωνται τὰ σκότη τῆς πλάνης καὶ νὰ καταργῆται ἡ τυραννία αὐτῆς· ἂς σιγήσῃ δι᾿ ὀλίγας στιγμὰς πᾶν ὅ,τι ταράσσει τὴν καρδίαν μας, ἵνα ἀκούσωμεν τὸ Θεῖον ἐκεῖνον ἄγγελμα, τὸ ὁποῖον μᾶς κομίζει τὰς οὐρανίους εὐλογίας τῆς Θείας στοργῆς καὶ τὰς εὐχαρίστους εἰδήσεις, μὲ τὰ ὁποίας μᾶς ἐπεσκέφθη ἡ πάντοτε ἀγρυπνοῦσα πρόνοια τοῦ Οὐρανίου Πατρός μας.

ἄς ἀπομακρύνωμεν ὅσα ματαίως ἀπασχολοῦσι τὴν προσοχήν μας καὶ ἀποστεροῦσιν ἀπὸ ἡμᾶς πᾶν θέλγητρον τῆς ζωῆς. Μὲ ἤρεμον τὴν διάνοιαν ἄς στρέψωμεν τὸ πνεῦμά μας εἰς τὰς χώρας τῆς ἀγάπης καὶ ἄς ἐντείνωμεν τὴν προσοχήν μας ἵνα ἀκούσωμεν τὰς ἁρμονίας τοῦ οὐρανίου ἄσματος, τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν ἀγγελικὸς χορὸς ἔψαλεν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἄν γίνεται χαρὰ ἐν οὐρανοῖς δι' ἕνα ἁμαρτωλὸν μετανοοῦντα, πόσον μεγαλυτέρα θὰ ἦτο αὐτη, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ ψάλωσι τὸ ᾆσμα τῆς Θείας ἀποφάσεως διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος!

Διὰ τί ὅμως ἄραγε ἡ χαρμόσυνος ἀγγελία ἐγένετο κατὰ πρῶτον γνωστὴ εἰς τοὺς ποιμένας; Διὰ τί νά μὴ ἀπευθυνθῶσιν οἱ ἄγγελοι εἴς τινας σοφοὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ εἰς ἄλλους τινὰς κατέχοντας ἐν τῇ ἀνθρωπότητι ἔξοχον θέσιν;

Δυστυχῶς οἱ σοφοὶ τοῦ κόσμου τούτου οὐδὲν ἠδυνήθησαν νὰ κατορθώσωσι διὰ τὴν βοήθειαν τῆς δυστυχοῦς ἀνθρωπότητος. Οἱ σοφοὶ τοῦ κόσμου οὐδὲν ἔπραξαν πρὸς εἰρήνευσιν τῆς τεταραγμένης καρδίας τοῦ ἀνθρώπου· τοὐναντίον συνέτειναν εἰς τὴν μεγαλυτέραν αὐτῆς σύγχυσιν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι μία ἀλλ' αὕτη δὲν δύναται νὰ εὑρεθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀποτελεῖ δὲ ἓν μετὰ τῆς ἁγίας ζωῆς· εἶναι οὐράνιον δῶρον ἀποστελλόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ Θεία ἀλήθεια μόνον εἰς τὴν διψῶσαν καρδίαν δύναται νὰ εἰσέλθῃ· ἡ δὲ διψῶσα καρδία εἶναι ἐκείνη, ἥτις αἰσθάνεται ἑαυτὴν ἔρημον, ὅταν δὲν διατελῇ ὑπὸ τὴν θέρμανσιν τῆς Θείας ἀγάπης. Ὅπως ὁ Θεὸς ἐξέλεξε τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ (Α' Κορινθ. 1 : 27), τοιουτοτρόπως ἀγγέλλων τὴν ἐπίσκεψιν Αὐτοῦ εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν κόσμον, ἐκλέγει ποιμένας, τῶν ὁποίων ἡ καρδία ἦτο πρόθυμος νὰ δεχθῇ μετ' εὐγνωμοσύνης τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα, τοῦ ὁποίου ἐγένοντο οἱ πρῶτοι ἐπὶ τῆς γῆς κήρυκες. Ὅπως ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τελείᾳ ἀφανείᾳ, οὕτω καὶ τὸ ἄγγελμα τῆς ἐλεύσεώς Του ἐμπιστεύεται εἰς ἀφανεῖς καὶ πτωχοὺς τῷ πνεύματι. Οἱ ἄνθρωποι δυστυχῶς ἀγαπῶσι τὸ κοσμικὸν μεγαλεῖον καὶ ὅ,τι θαμβώνει τοὺς ὀφθαλμούς. Ἡ ἀληθὴς ὅμως δόξα καὶ τὸ πραγματικὸν μεγαλεῖον φυλάσσονται διὰ τοὺς ταπεινοὺς τὴν καρδίαν. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύετο τὴν σοφίαν Του εἰς τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου, τότε οἱ ἄνθρωποι, ἂν μὴ τὸ ὅλον, τοὐλάχιστον τὸ πλεῖστον μέρος, θὰ ἀπέδιδον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἱκανότητα καὶ τότε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ θὰ ἀπετύγχανε. Πλὴν τούτου, μέγα στοιχεῖον τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καὶ ἡ ὑπεροψία αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν καταρρίπτων ὁ Θεὸς ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἰσχυρῶν, ἐξευτελίζει πᾶν ὅ,τι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων φαίνεται μέγα καὶ τὸ ὁποῖον ἑλκύει τὴν προσοχήν των. Αἱ μέθοδοι τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ὅπως αἱ μέθοδοι τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἄνθρωπος κρίνει ἐξ ὅσων βλέπει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ὁ Θεὸς μελετᾷ τὰ βάθη τῆς καρδίας.

Οἱ τοιοῦτοι πτωχοὶ τῷ πνεύματι καὶ ταπεινοὶ τὴν καρδίαν ἔχουσι τὴν πνευματικὴν ἐκείνην αἴσθησιν, δι' ἧς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καθίστανται ἱκανοί, ὁσάκις κρίνῃ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀναγκαῖον, νὰ διαβλέπωσι τὸ οὐράνιον μεγαλεῖον καὶ τὴν λαμπρότητα.

Μόλις ὁ ἄγγελος εἶχε τελειώσει τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς χαροποιᾶς εἰδήσεως

καὶ οὐράνιαι συμφωνίαι ἀγγελικῆς στρατιᾶς ψάλλουσι τὸ πρῶτον ᾆσμα, τὸ ὁποῖον, συντεθὲν καὶ μελοποιηθὲν ὑπὸ στιχουργῶν καὶ μουσικῶν συνθετῶν τελειοτέρων ἀπὸ ἡμᾶς, ἔμελλε νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ εἰς τοὺς καλλιτέχνας τοῦ ἀνακαινιζομένου πλανήτου μας τὰς ᾠδὰς ἐκείνας καὶ τὰς ἁρμονίας, αἵτινες ὡς ἄρωμα εὐχαριστίας ἀναμέλπονται ὑπὸ εὐγνωμόνων χειλέων, ὑποβοηθοῦσι δὲ καὶ ἄλλας ἀδυνάτους ψυχὰς νὰ ἀποσπασθῶσι τῶν ἀπατηλῶν θελγήτρων τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ στραφῶσιν ἐκεῖ ὅθεν πηγάζει ἡ ἐλπὶς τοῦ εὐδαίμονος κόσμου.

Ὢ σεῖς, οἵτινες ἕως τώρα ἐστερήθητε τοιούτων εὐγενῶν θελγήτρων· σεῖς, οἵτινες εἰς μάτην ζητεῖτε τὴν ἀπογοήτευσιν οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ τὴν αἰσχύνην· ὦ σεῖς, οἵτινες ἕως τώρα ἐσπαταλήσατε πολύτιμα τοῦ Θεοῦ δῶρα διὰ τὴν ματαιότητα, οἵτινες πολυτίμους δυνάμεις τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας ἐμαράνατε ἐπὶ μακρὸν αἰχμάλωτοι τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ δοῦλοι τῶν ταπεινῶν τῆς σαρκὸς ὀρέξεων· σεῖς, οἵτινες ἐπλανήθητε ὑπὸ εἰσηγήσεων ὑπόπτων ἀνθρώπων τεθολωμένην ἐχόντων τὴν διάνοιαν καὶ διεφθαρμένην τὴν καρδίαν, στραφῆτε πρὸς Ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι πιστὸς εἰς τὰς ὑποσχέσεις Του καὶ βαδίσατε ἀποφασιστικῶς τὴν ὁδὸν, ἣν ἐχάραξεν ἡμῖν ὁ Σωτὴρ διὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὸ δεδοξασμένον τέρμα τῆς δημιουργίας μας καὶ τῆς ἀπολυτρώσεώς μας. Ἀφιερώσατε πᾶν ὅ,τι ὑπολείπεται ἀκόμη εἰς ἐσᾶς ὕστερον ἀπὸ ζωὴν τοῦ ἐλαφροῦ κόσμου καὶ τὸ ὁποῖον κατὰ θείαν οἰκονομίαν διετηρήθη ἐν τῇ ψυχῇ σας, ἵνα ἐπ᾽ αὐτοῦ ὡς βάσεως ἱδρυθῇ τὸ νέον οἰκοδόμημα βίου ἡγιασμένου. Σεῖς, οἵτινες ἐγείνατε ἀφορμὴ πτώσεως εἰς πολλοὺς ἀδυνάτους, ἀποβῆτε νῦν ἡγιασμένα ὄργανα τῆς χάριτος πρὸς ἀνύψωσιν ἐκείνων, οἵτινες ἐξακολουθοῦσι νὰ ἐνδίδωσιν εἰς τὰς εἰσηγήσεις τῆς πλάνης κατὰ τῆς ἁμαρτίας· σεῖς οἵτινες πολλάκις προσεκαλέσατε πολλοὺς εἰς τὰς ἐφημέρους ἀπολαύσεις, ἀναγγείλατε εἰς αὐτοὺς τὴν ζωὴν, ἣν ἐδιδάχθητε πλησίον τοῦ Ἰησοῦ. Ἀφιερώσατε ἑαυτοὺς δι᾽ Ἐκεῖνον, ὅστις θὰ σᾶς χειρισθῇ διὰ τὸ συντελούμενον ἔργον τῆς ἀναπλάσεως καὶ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ κόσμου τῶν δακρύων, ἵνα μεταβληθῇ εἰς τὴν ὡραίαν γῆν ἔνθα διαρκὲς ᾆσμα θὰ τέρπῃ ἡμᾶς, νέα δὲ ἄνθη θὰ σκεπάζωσι τὰς ἀπεράντους χώρας ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ ζῶμεν. Ἰδοὺ ὁ κλῆρος, τὸν ὁποῖον ἐμπιστεύεται εἰς ἡμᾶς ἡ Θεια ἀγάπη, καὶ τὸ μεγαλεῖον, εἰς ὃ αὕτη μᾶς προορίζει.

Ταῦτα, ἐν ἀμυδρᾷ καὶ ἀσθενεστάτῃ διατυπώσει ἀσθενοῦς φαντασίας, ἔχοντες οἱ ἄγγελοι ἐν τῇ καρδίᾳ των καὶ βλέποντες τὸν τελικὸν θρίαμβον τοῦ Θεοῦ δι᾽ ἡμᾶς τὰ ἀντικείμενά τῆς ἀγάπης Του, ἡ πρώτη αὐτῶν ἀναφώνησις ἦτο, Δόξα εἰς τὸν Θεόν. Διὰ τί; Διότι ἐνταῦθα συντελεῖται τὸ Θεῖον ἔργον τῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπισκέψεως, ὅ,τι δὲ ἐργάζεται ὁ Θεὸς, συντελεῖ εἰς τὴν δόξαν τοῦ θείου Αὐτοῦ μεγαλείου. Δὲν θὰ συντελέσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν τούτου τοῦ ἔργου; δὲν θὰ συνεργασθῶμεν μετὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῆς δόξης Του; Βεβαίως τότε ὁ Κύριος θὰ μᾶς καταστήσῃ καὶ μετόχους αὐτῆς. Ἰδοὺ ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς ἔργον δι᾽ ἐκείνους, οἵτινες κορεσθέντες ἀπὸ τὰς συνήθεις ἀσχολίας τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἐπιποθοῦσιν ὑψηλότερόν τι ἰδεῶδες. Οὕτω συνεργούντων ἡμῶν μετὰ τοῦ Κυρίου καὶ αἱ καθημεριναὶ ἡμῶν ἀσχολίαι θὰ ἁγιασθῶσι, συντελοῦσαι καὶ αὗται εἰς τὴν ἐπωφελεστέραν διάθεσιν τῆς ζωῆς μας.

Ὅταν αἶνος ἀνέρχεται ἐκ τῆς γῆς ταύτης πρὸς τὸν Πατέρα, ἡ εἰρήνη πληροῖ τὴν προσωρινὴν κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ κόσμος, ἐφ' ὅσον ζῇ μακρὰν τοῦ Θεοῦ, ὑπόκειται εἰς διαιρέσεις, αἱ δὲ κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαὶ διαμάχαι διανοίγουσιν εὐρύτατα χάσματα μεταξὺ τῶν λαῶν. Ὅσον τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ διαπνέῃ τὰ ἔθνη, τοσοῦτον ταῦτα θὰ ἑνῶνται στενώτερον ἐν τῷ κοινῷ τῆς ἀνθρωπότητος συμφέροντι. Ὅταν ὁ αἶνος τῆς εὐγνωμοσύνης ἀναπέμπηται ἀπὸ τῶν χειλέων πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης, ὅταν ὁ πόθος τῆς ἐπεκτάσεως τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ πληρώσῃ τὰς καρδίας μας, τότε θὰ ὑποχωρήσωσιν αἱ ἐθνικαὶ ἀντιζηλίαι καὶ τὰ φυλετικὰ πάθη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βασανίζεται ἡ ἀνθρωπότης.

Ἂν ὅμως τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δὲν ἐπέφερεν ἀκόμη ἐπὶ τῆς γῆς τὴν εἰρήνην, εἰσήγαγε ταύτην εἰς τὴν καρδίαν. Ἐκτὸς τῶν πολέμων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὑποφέρουσιν οἱ λαοί, ὑπάρχει ἄλλος τις πόλεμος ἐν ἡμῖν, τὸν ὁποῖον ὁ Ἰησοῦς ἦλθε νὰ θεραπεύσῃ. Αἱ κακαὶ ἡμέραι τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἀσυγκρίτως τυραννικώτεραι ἀπὸ τὰς ἡμέρας ὑλικῶν στερήσεων καὶ ἄλλων τῆς ζωῆς στενοχωριῶν. Τὴν εἰρήνην ταύτην τῆς καρδίας κομίζει εἰς ἡμᾶς τὸ Θεῖον Βρέφος. Ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ταύτῃ εἰρήνῃ ὁ ἄνθρωπος βαδίζει ἀτάραχος ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολυπλόκων δυσχερειῶν τῆς ζωῆς, διότι γνωρίζει ὅτι ὁ πλοηγὸς αὐτοῦ εἰς τὸ πέλαγος τοῦ πολυκυμάντου βίου εἶναι ὁ Ἰησοῦς, ὁ καταπαύων πᾶσαν ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν τρικυμίαν.

Ἡ εἰρήνη αὕτη ἥτις πληροῖ τὰς καρδίας μας δὲν εἶναι μόνον τὸ ἀποτέλεσμα ψυχῆς ἀφιερωμένης εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ πηγάζει καὶ ἐκ τῆς Θείας εὐαρεσκείας διὰ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἀνέλαβεν ὁ Υἱός, τὸ ὁποῖον ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς Βηθλεὲμ ἐτελείωσεν εἰς τὸν Γολγοθάν. Ἡ Θεία αὕτη εὐαρέσκεια, ἥτις πληροῖ τὰς καρδίας μας, εἶναι τὸ γλυκύτερον τῶν συναισθημάτων, εἰς αὐτὸ δὲ εὑρίσκομεν τὴν βεβαιότητα δι' ἧς γνωρίζομεν ὅτι ἀποτελοῦμεν μέλη τῆς οὐρανίου τοῦ Θεοῦ οἰκογενείας. Ἐν τῷ συναισθήματι τούτῳ ἀπολαμβάνομεν τὴν δρόσον τοῦ Πνεύματος δι' ἧς δροσίζονται αἱ πικρίαι, ἐν αὐτῷ διαγιγνώσκομεν τὸ κάλλος τῆς οὐρανίου ζωῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἄποψις διεγείρει τὰς ψυχάς μας εἰς τὸν εὐγενῆ κατὰ τῆς ἁμαρτίας ἀγῶνα καὶ γίνεται ἡ αἰτία νὰ καταφρονῶμεν πᾶν ὅ,τι γίνεται ἀφορμὴ ἐπιβραδύνσεως κατὰ τὴν πορείαν μας ἵνα προσπελάσωμεν τὴν διαμονὴν τοῦ εὐδαίμονος βίου. Ἡ εὐδοκία αὕτη τοῦ Θεοῦ χαρακτηρίζει πᾶν ὅ,τι ἡ πατρικὴ Αὐτοῦ ἀγάπη θέτει εἰς ἐνέργειαν χάριν τῶν τέκνων Του. Γνωρίζετε πῶς ὁ Ἀδάμ, ὅταν ἡμάρτησεν, ἔντρομος ἐκρύπτετο, ἵνα μὴ ἀτενίσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καὶ ὁποίαν τρομερὰν ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν εἰς αὐτὸν ἡ θεία φωνή. Ἐν ᾧ πρὶν ἐκρύπτετο ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξεδηλοῦτο μόνον ἡ ὀργὴ Αὐτοῦ κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, ἤδη διὰ τῆς θείας Αὐτοῦ ἐπισκέψεως διαλάμπει μεγαλοπρεπῶς ἡ εὐμένεια διὰ τὸ συντελούμενον ἔργον τῆς δωρεὰν σωτηρίας. Ἐν ᾧ ἄλλοτε ὁ ἄνθρωπος ἐκρύπτετο εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ, τώρα εἰς τὸ ἄκουσμα αὐτῆς αἰσθάνεται τοὺς ἱερωτέρους παλμοὺς τῆς καρδίας, ἀναφωνῶν μετὰ τοῦ συγγραφέως τῆς Ἀποκαλύψεως: «Ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ»! Ἡ ἀναφώνησις αὕτη εἶναι ὁ στεναγμὸς οὐχὶ πλέον τῆς πιεζούσης ἡμᾶς ἁμαρτίας ἀλλὰ τῆς σπουδῆς, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ βιάζεται ἵνα μετὰ τῶν ἀγγέλων, οἵτινες ἔψαλαν ἐπὶ

τῆς γῆς τὸν ὕμνον τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Θεοῦ, ἑνώση τὸ ᾆσμα τῶν λελυτρωμένων Πρὸς τὸ ᾆσμα τοῦτο ἂς παρασκευάσωμεν τὴν ψυχήν μας ἐπὶ τῆς γῆς, ἀφ' οὗ πρῶτον αὕτη ἀπολουσθῇ ἐν τῇ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ συναναστροφῇ ἀπὸ παντὸς ῥύπου δεχομένη τὰς εὐλογίας, τὰς ὁποίας ἔφερεν εἰς ἡμᾶς ἡ ἐμφάνισις Αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον..

Κωνστ. Σ. Ἀνδρεάδης.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΑΥΤΟΥ

***Ὑπὸ Φιλίππου Μαύρου* (Philip Mauro).**

ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ.

(συνέχεια)

Γ'.

«*Φύλλα συκῆς.*»

Ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Σατανᾶ ἤρχισεν ἀμέσως νὰ ἐκτελῆται, εἰ καὶ ἀναμφιβόλως οὐχὶ καθ' ὃν τρόπον οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐξαπατηθέντες κατενόησαν καὶ ἀνέμενον τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς. Ἡ γυνὴ ἔφαγεν ἐκ τοῦ καρποῦ καὶ ὁ ἀνήρ, ὅστις προφανῶς παρίστατο κατὰ τὸν μεταξὺ Σατανᾶ καὶ γυναικὸς διάλογον (διότι ἡ διήγησις λέγει ὅτι «καὶ ἔδωκεν ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς μεθ' ἑαυτῆς), εὐθὺς ἠκολούθησε τὸ παράδειγμά της. Ὁ ἀνήρ, ὡς φαίνεται, ἦτο ἐπιφυλακτικός καὶ ἤθελε νὰ ἀκούσῃ χωρὶς νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν συζήτησιν, τὴν γενομένην μεταξὺ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ πρώτου ἐκείνου «ὑπερκριτικοῦ» τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Προφανῶς παρετήρει τὴν ὑπ' αὐτῆς δοκιμὴν τοῦ καρποῦ καὶ μὴ βλέπων ὁρατήν τινα βλάβην νὰ ἐπακολουθήσῃ, ἐμιμήθη τὴν πρᾶξιν αὐτῆς. Ἔχομεν ἆρά γε ἐνταῦθα τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐπιδράσεως, ἣν ἐξασκεῖ ἡ γυνὴ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς προκειμένου περὶ πνευματικῶν πραγμάτων καὶ εἰς ζητήματα σχετιζόμενα πρὸς τὰ αἰσθήματα ;— Ὡς ἀποτέλεσμα ἠκολούθησε πράγματι ἡ ἀπόκτησις γνώσεως : «Ἠνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμφοτέρων ***καὶ ἐγνώρισαν ὅτι ἦσαν γυμνοί».***

Προσέτι ἡ νεωστὶ κτηθεῖσα αὕτη γνῶσις εὐθὺς ἐτέθη εἰς πρακτικὴν ἐφαρμογήν, καὶ ἔκτοτε ἡ ἀνθρωπότης εἰσῆλθεν εἰς τὸν δρόμον τῆς δραστηριότητος : «Καὶ ῥάψαντες φύλλα συκῆς, ἔκαμον εἰς ἑαυτοὺς περιζώματα».

Ἐκ τῆς συντόμου ταύτης ῥήσεως δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὴν Θείαν πηγὴν τῆς διηγήσεως πᾶς ὁ ἔχων ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ βλέπῃ. Αἱ δύο σύντομοι διακηρύξεις τοῦ ἐδαφίου παρουσιάζουσι τὰς ὑποκειμενικὰς καὶ ἀντικειμενικὰς συνεπείας τῆς ἀνυποταταξίας τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν Θεὸν καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀποδοχῆς τῆς ἡγεσίας τοῦ Σατανᾶ. Ἐντὸς τοῦ συντόμου τούτου ἐδαφίου (Γεν. γ' 7), τὸ ὁποῖον στερεῖται παντὸς σχολίου καὶ ἐκφέρεται διὰ φρασεολογίας ὑπερανθρώπου ἁπλότητος, ὑπάρχει ἐπιτομὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον

ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ εὐθὺς ἀπέκτησαν ἦτο ἔκτοτε τὸ ἐπικρατοῦν χαρακτηριστικὸν αὐτῶν, ἤτοι ἡ **αὐτοσυνειδησία**. «Εἶδον ὅτι ἦσαν γυμνοί». Προηγουμένως ἦσαν γυμνοὶ ἀλλὰ «δὲν ᾐσχύνοντο» (Γεν. β' 25).

Ἡ Θεοσυνειδησία (ἡ συναίσθησις τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ) ἐξεφανίσθη, καὶ ἀντ᾿ αὐτῆς ἦλθεν ἡ αὐτοσυνειδησία (ἡ συναίσθησις τοῦ ἀτόμου)· ἔκτοτε δὲ ἡ εἰς ἑαυτὸν συγκέντρωσις εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν καὶ ἡ φθορὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ πηγὴ καὶ τὸ θεμέλιον τῶν ἐσωτέρων ἐκείνων αἰσθημάτων καὶ διανοητικῶν καταστάσεων, τῶν συμπεριλαμβανομένων ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς «δυστυχίας» καὶ ὅλων ἐκείνων τῶν ἐξωτερικῶν ἀγώνων, δι᾿ ὧν ἐπιζητεῖται καλλιτέρα κατάστασις.

Καὶ τί ἄλλο εἶναι ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ δραστηριότητες, εἰ μὴ περαιτέρω προσπάθειαι ὅμοιαι πρὸς τὴν πρώτην ἀνθρωπίνην προσπάθειαν, τὴν ὁποίαν ἡ ἱστορία διεφύλαξε χάριν ἡμῶν, ἀφ᾿ οὗ ὁ ἄνθρωπος ἤρχισε τὴν πορείαν αὐτοῦ τῆς εἰς ἑαυτὸν πεποιθήσεως; Δὲν εἶναι κατάδηλον ὅτι ἡ προσπάθεια ἐκείνη εἶναι τὸ σπέρμα ὅλης τῆς κατόπιν ἀνθρωπίνης δραστηριότητος; Συναισθανθεὶς ἑαυτὸν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀντιληφθεὶς τὰς ἐλλείψεις του, μὴ ἔχων δὲ πλέον Θεὸν παρόντα ὅπως χορηγήσῃ αὐτῷ τὰ ἀναγκαιοῦντα, διατελῶν δὲ ὑπὸ τὴν ἀπάτην ὅτι δύναται νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασιν, ἄρχεται ἐφευρίσκων καὶ ἐπινοῶν. Κατασκευάζει δι᾿ ἑαυτὸν περίζωμα, ἵνα καλύψῃ τὴν γύμνωσίν του· καὶ τοῦτο ἔκτοτε εἶναι ἡ ἐνασχόλησις ὅλων τῶν ἀπογόνων του μέχρι σήμερον. Ἡ ἐνασχόλησις αὕτη, μεταδιδομένη ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, λαμβάνει ποικίλας μορφάς, ἀλλὰ διὰ μέσου αὐτῶν ὅλων ἡ φύσις καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐνασχολήσεως παραμένουσι τὰ αὐτά.

Εἶναι κατάδηλον ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐπλάσθη ὅπως μελετᾷ ἑαυτόν, ἀλλὰ ὅπως βλέπῃ ἔξω ἑαυτοῦ. Τοῦτο γίνεται καταφανὲς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀνατομίας του. Ὡς πρὸς τὰ σπουδαιότατα ὄργανά του ὁ ἄνθρωπος εἶναι κεκρυμμένος ἀπὸ τῶν ἰδίων του βλεμμάτων. Πᾶσα σπουδαία λειτουργία τοῦ σώματος ἐνεργεῖται διὰ συγκεκαλυμμένων ὀργάνων καὶ μηχανημάτων θαυμασίας κατασκευῆς, τῶν ὁποίων αἱ ἐνέργειαι καὶ αἱ μέθοδοι μεθ᾿ ὅλας τὰς παρελθούσας ἑκατονταετηρίδας αὐτεξετάσεως διαμένουσιν ἄλυτα μυστήρια. Αἱ λειτουργίαι τῆς διανοίας εἶναι εἰς αὐτὴν τὴν διάνοιαν παντελῶς ἀνεξερεύνητοι. Αἱ αἰσθήσεις εἶναι κατάλληλοι ὅπως παρέχωσι πληροφορίας περὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων· ἀλλ᾿ οὐδὲν δύνανται νὰ μᾶς εἴπωσι περὶ ἑαυτῶν ἢ περὶ τοῦ τρόπου καθ᾿ ὃν μεταβιβάζουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ἔξωθεν πληροφορίαν. Ὁ νοῦς, ἡ μυστηριώδης αὕτη δεξαμενή, ἐν ᾗ συνάγεται πᾶσα ἀνθρωπίνη γνῶσις, οὐδεμίαν γνῶσιν περιέχει περὶ τῆς ἰδίας του φύσεως. Ὁποῖον λοιπὸν δυστύχημα ἔχει ἐπέλθει εἰς πλάσμα κατέχον τοιοῦτον ὀργανισμόν, ὅτι συνεκεντρώθη εἰς ἑαυτὸ καὶ καθ᾿ ἕξιν μελετᾷ καὶ θεωρεῖ ἑαυτό!

Τοῦτο θὰ εὕρωμεν ὡς τὴν αἰτίαν πάσης διανοητικῆς καταστάσεως ἀθύμου, ἀσθενικῆς καὶ ἀπελπιστικῆς. Τοῦτο δὲ καὶ κοινῶς ἀναγνωρίζεται, καὶ ὅμως μεθ᾿ ὅλας τὰς προσπαθείας, ἃς καταβάλλει ὁ ἄνθρωπος, καὶ μεθ᾿ ὅλας τὰς ποικίλας ἐπινοήσεις, δι᾿ ὧν ὁ κόσμος ἔχει πλουτισθῆ, πόσον δύσκολον εἶναι διὰ τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον νὰ ἀποφύγῃ τὴν εἰς ἑαυτὸν συγκέντρωσίν του! Ἀληθῶς ἐπειδὴ δὲν

γνωρίζει τι καλλίτερον, ὑψηλότερον καὶ σπυδαιότερον **ἑαυτοῦ**, φυσικῶς αἱ σκέψεις **αὐτοῦ** καταλήγουσιν εἰς ἐκεῖνο τὸ ἀντικείμενον ὡς κέντρον, εὐθὺς ὡς ἀπελευθερωθῶσιν ἀπὸ τοῦ περιορισμοῦ τῆς βουλήσεως. Δὲν ὑπάρχει φαινόμενον θελκτικώτερον τῆς παιδικῆς ἡλικίας μὲ τὴν δροσερότητά της καὶ τὴν ἔλλειψιν **αὐτοσυνειδησίας**· ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἡ αὐτοσυνειδησία ἀρχίσῃ, τὸ θέλγητρον ἐξαφανίζεται. Δὲν βλέπομεν ἄράγε ἐν τούτῳ τὸν βαθύτερον λόγον, δι' ὃν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδειξε «μικρὸν παιδίον» ὡς τὸν τύπον ἐκείνων, οἵτινες θὰ ἀποτελέσωσι τὴν βασιλείαν Αὐτοῦ;

Καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπισπεύδει τοὺς ἀνθρώπους πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ἀνθρωπίνης δραστηριότητος; Δὲν εἶναι αὐτὴ ἐκείνη ἡ ὑποκειμενικὴ κατάστασις, ἥτις ἔδωκε τὴν ὤθησιν πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐκ φύλλων συκῆς περιζωμάτων—τουτέστιν ἡ συναίσθησις ἐλλείψεώς τινος καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀναπληρώσῃ αὐτὴν διὰ τῶν ἰδίων του προσπαθειῶν; Εἶναι δὲ οὗτος ἕτερος τρόπος ἐκφράσεως ἐκείνου, ὅπερ τόσον συχνάκις ἐπαναλαμβάνεται ὡς κινοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς δρᾶσιν, ἤτοι τοῦ καλουμένου «καθήκοντος», ὅπερ ἔχει τὸ ἄτομον νὰ ἀναπτύξῃ ὅ,τι ἐμπερικλείει ἐν ἑαυτῷ καὶ οὕτω νὰ ἀνυψωθῇ «μέχρι τοῦ ὑψίστου δυνατοῦ βαθμοῦ».

Ὑπάρχει μάλιστα (καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῶμεν τοῦτο, ἐπειδὴ προέρχεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ) καὶ ἄλλο αἴτιον τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος—δηλαδὴ, αἱ καθ' ἡμέραν ἐπαναλαμβανόμεναι ἀνάγκαι τοῦ σώματος. Ὁ Θεὸς διεκήρυξεν ὅτι μία τῶν συνεπειῶν τῆς παρακοῆς τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἦτο ὅτι ἐν τῷ ἱδρῶτι τοῦ προσώπου αὐτοῦ θὰ τρώγῃ τὸν ἄρτον του. Ἀλλὰ δὲν ἦτο τοῦτο ὁ σκοπὸς οὐδὲ περιείχετο εἰς εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διορισθεῖσαν διὰ τὸν ἄνθρωπον πορείαν. Ἐξ ἐναντίας, εἶναι ποινικὴ συνέπεια τῆς ἀπομακρύνσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Θεόθεν διορισθείσης πορείας. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δέχεται ὡς διὰ φυσικῆς τινος ὠθήσεως οὐδ' ἄνευ διαμαρτυρίας τὸ «εὐαγγέλιον τῆς ἐργασίας». Δὲν εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ κηρύττων ὅτι ἀδιάκοπος ἐργασία εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνης πλάσεως· ἀλλ' εἶναι καὶ τοῦτο διδασκαλία ἀπορρεύσασα ἐξ ὅλως διαφόρου πηγῆς.

Πρὸς τούτοις ἄλλο εἶναι τὸ νὰ μοχθῇ τις διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ θνητοῦ σώματος καὶ ἄλλο καὶ πολὺ διάφορον τὸ νὰ μοχθῇ τις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν Σατανικοῦ σχεδίου τοῦ κόσμου. Ἀκολουθοῦντες τὸ ῥεῦμα τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, τὸ ὁποῖον ἐπήγασεν ἐκ τοῦ κήπου τῆς Ἐδὲμ, παρατηροῦμεν εἰς μικρὰν μόλις ἀπόστασιν ὅτι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Κάϊν ἦσαν οἱ οἰκοδομήσαντες πόλιν, οἱ εὑρόντες τὴν κατεργασίαν τῶν μετάλλων, οἱ ἐπινοήσαντες μουσικὰ ὄργανα καὶ οἱ πρῶτοι ποιήσαντες ποιήματα πρὸς ἐξύμνησιν τῶν ἀνθρωπίνων κατορθωμάτων (Γεν. δ' 17—24).

Ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀσχολοῦνται νὰ δουλεύωσι Θεὸν ζῶντα καὶ ἀληθινὸν καὶ νὰ προσμένωσι τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν» (Α' Θεσσ. α' 9—10) δὲν ἔχουσι μέρος εἰς τὴν ἐνασχόλησιν, ἥτις ἀπερρόφησε τὸ μέγα πλῆθος τῆς ἀνθρωπότητος—εἰς τὴν ματαίαν δηλαδὴ προσπάθειαν ὅπως καταστήσωσι τὴν γῆν ἱκανοποιητικὴν κατοικίαν διὰ τὸν ἄνθρωπον **χωρὶς τοῦ Θεοῦ**. Πάντες ὅσοι ἐδέχθησαν τὴν ἀλή-

θειαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς καρδίας των καὶ οὕτω κατέστησαν σοφοὶ πρὸς σωτηρίαν, ἀναγνωρίζοντες ὅτι τὸ πείραμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Ἀδὰμ παρέσυρε τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, ἦτο ἡ ἀπόπειρα ὅπως ἐπιτύχῃ τὸν προορισμὸν αὐτοῦ χωρὶς τῆς Θείας βοηθείας, κατανοοῦσιν ὅτι τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ἀποτυχία, τῆς ὁποίας πάντες θὰ καταστῶσι μάρτυρες ἐν τῷ φωτὶ τῆς παρουσίας Αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ καταστροφῇ ὅλων τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι μετὰ τοσούτων μόχθων εἰργάσθησαν.

(ἀκολουθεῖ)

Ξ. Π. Μ.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΑΠ' ΑΡΧΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Ἡ Ἀντιμεταρρύθμισις.

Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἔμεινεν ἐπὶ μακρὸν ἀσυγκίνητος ἐκ τῆς μεγάλης Μεταρρυθμιστικῆς κινήσεως, ἥτις παρέσυρε καὶ ἀπεμάκρυνε τόσους λαοὺς ἐκ τῆς μάνδρας αὐτῆς. Ὁ Προτεσταντισμὸς ἔσχε διπλῆν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ Παπισμοῦ — ἐξήσκησεν ἀφ' ἑνὸς ***ἐπίδρασιν*** θετικὴν καὶ ἐγέννησεν ἀφ' ἑτέρου ***ἀντίδρασιν.*** Καὶ ὡς ἐπίδρασις μὲν ὁ Προτεσταντισμὸς ἐνήργησε τρόπον τινα μεταδοτικῶς, ἀφυπνίσας ἐν πρώτοις ***εὐσέβειαν*** ζωηροτέραν εἰς τὰς καρδίας πολλῶν, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ ἀποχωρισθῶσι τῶν παλαιῶν τύπων καὶ παραδόσεων, κατόπιν δὲ ***πόθον*** ὑπὲρ μείζονος καθαρότητος ἠθῶν, καὶ τέλος, σαφεστέραν ἐξήγησιν καὶ ***ἄμυναν*** τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς διδασκαλίας. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Προτεσταντισμὸς προὐκάλεσε καθ' ἑαυτοῦ ἀντίδρασιν ἐν τοῖς κόλποις τῆς Παπικῆς ποίμνης, ἥτις ἀντίδρασις ἐξεδηλώθη ὑπὸ μορφὴν προσπαθείας, ὅπως ἐμποδισθῇ μὲν ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Προτεσταντισμοῦ εἰς ἐκείνας τὰς χώρας (Ἰταλίαν, Ἱσπανίαν καὶ Γαλλίαν), ὅπου δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ ριζωθῇ, ἀναχαιτισθῇ δὲ καὶ καταπολεμηθῇ εἰς τὰς χώρας ἐκείνας, ἔνθα εἶχε κυριαρχήσει. Ὁ συνδυασμὸς τῶν δύο τούτων κινήσεων — τῆς ἐπιδράσεως καὶ τῆς ἀντιδράσεως — ἀπετέλεσε τὴν λεγομένην «Ἀντιμεταρρύθμισιν».

Τὸ κυριώτερον κέντρον τῆς Ἀντιμεταρρυθμίσεως ταύτης ὑπῆρξεν ἡ Ἰταλία, χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπάλαιον δυνάμεις καὶ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς Μεταρρυθμίσεως. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπὲρ μιᾶς μεταρρυθμίσεως ἐν Ἰταλίᾳ συνήργει ἡ φυσικὴ ***δυσφορία τοῦ λαοῦ*** κατὰ τῆς μακραίωνος τυραννίας μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἀπολυταρχίας καὶ ἡ διανοητικὴ καὶ πνευματικὴ ***ἀφύπνισις,*** ἣν ἐπέφερεν ἡ Ἀναγέννησις τῶν Γραμμάτων.

Ἡ πρώτη ἐκδήλωσις τῆς Ἀντιμεταρρυθμίσεως ἐν Ἰταλίᾳ ὑπῆρξεν ἡ ἵδρυσις ἑνὸς «*Συνδέσμου τῆς Θείας Ἀγάπης*», ἐκ μέρους ἀριθμοῦ τινος εὐσεβῶν Παπικῶν πρὸς καλλιέργειαν ἀτομικῆς εὐσεβείας.

Ἀλλ' αἱ θεολογικαὶ δοξασίαι τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου τούτου διέφερον ἐν πολλοῖς, καθὼς καὶ αἱ ἀντιλήψεις των περὶ τοῦ τί δέον γενέσθαι πρὸς ἀναμόρφωσιν τοῦ κλήρου καὶ τῆς Ἐκκλησίας των. Διὰ τοῦτο ταχέως διεχωρίσθησαν εἰς δύο κυρίως μερίδας. Ἡ μὲν μία ἐζήτει τὴν ***διόρθωσιν τῶν δογμάτων*** τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ βάσει μᾶλλον τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἡ δ' ἑτέρα ***ἀντετίθετο*** ζωηρῶς πρὸς τὰς δογματικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς ***μεταβολάς***, ἃς ἐκήρυττεν ὁ Προτεσταντισμός. Ἡ πρώτη μερίς, ὑπὸ τὸν ***Κονταρίνι,*** εἶχε τὸ κέντρον αὐτῆς ἐν Βενετίᾳ, ὅπου εἰσήγοντο λαθραίως Προτεσταντικὰ συγγράμματα. Ἐκεῖ ἐδημιουργήθη μία θρησκευτικὴ κίνησις, ἀποκλίνουσα μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τὸν Προτεσταντισμόν. Ἱδρύθησαν κοινότητες καὶ ἄνδρες ζηλωταὶ ἤρχισαν νὰ ἐργάζωνται διὰ τὴν ἀποκάθαρσιν τῆς θρησκείας. Ὁ Ἰωάννης ***Βάλδεζ***, ἀνώτερος κυβερνητικὸς ὑπάλληλος, ὑπεστήριξε δημοσίᾳ θερμῶς τὰς εὐαγγελικὰς δοξασίας. Ὁ Βερνάρδος ***Ὀκίνο***, μοναχὸς Καπουκῖνος, ἀσπασθεὶς τὰς διδασκαλίας τοῦ Ζβιγγλίου καὶ Καλβίνου, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς Ἑλβετίαν. Ὁ ***Πέτρος Μάρτυς***, ἀνώτερος κληρικός, ἠναγκάσθη καὶ αὐτὸς νὰ καταφύγῃ εἰς Ζυρίχην διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Σύγγραμμά τι «Περὶ τῆς ὠφελείας τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ» ἐξεδόθη ἐν Βενετίᾳ καὶ ἐγένετο ἀνάρπαστον. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, πρὸς τὸ ἐρώτημα «Πῶς δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ σωθῇ;» ἐδίδετο ἡ ἀπάντησις: «Διὰ μόνου τοῦ Χριστοῦ,» ἤτοι, διὰ τῆς πίστεως. Τὸ βιβλίον τοῦτο κατεδικάσθη καὶ ἀφωρίσθη ὑπὸ τοῦ Πάπα, ἐκάησαν ἀντίτυπα αὐτοῦ δημοσίᾳ ἐν Ρώμῃ, καὶ ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ, ὁ σοφὸς καθηγητὴς ***Παλεάριο***, ἐκάη ἐπὶ της πυρᾶς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως.

Ἀρχηγὸς τῆς ἑτέρας μερίδος, τῆς ἀντι-Προτεσταντικῆς, ἦτο ὁ ***Καράφφα***, ὅστις καὶ προσείλκυσε πολὺ περισσοτέρους ὀπαδοὺς ἢ ὁ Κονταρίνι. Ὁμοῦ μετ' ἄλλων ἐπιφανῶν Παπικῶν, ὑπέβαλεν εἰς τὸν Πάπαν Παῦλον τὸν Γ'. ἔγγραφον σχέδιον περὶ εἰσαγωγῆς μεταρρυθμίσεων ἐκκλησιαστικῶν. Ἀλλ' ὁ Πάπας, μὴ τολμῶν νὰ ἀρνηθῇ ἀποκαλύπτως τὰς μεταρρυθμίσεις, ἠθέλησε νὰ ἐξουδετερώσῃ καὶ τὸν Καράφφαν καὶ τὸν Κονταρίνι· διὰ τοῦτο προεχείρισεν ἀμφοτέρους εἰς καρδιναλίους (1537), ἐλπίζων οὕτω νὰ ἐξατμισθῇ ὁ μεταρρυθμιστικὸς αὐτῶν ζῆλος. Πράγματι δὲ αὐτὸ; οὐδεμίαν μεταρρύθμισιν εἰσήγαγε.

Ἀλλ' εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ ἐκδηλοῦται γενικὴ κατακραυγὴ ἐν αὐτοῖς τοῖς κόλποις τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πανταχόθεν ἐζητεῖτο ἡ σύγκλησις Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Οὕτω τελος ἠναγκάσθη ὁ Πάπας νὰ συγκαλέσῃ τοιαύτην ***Σύνοδον*** δῆθεν Οἰκουμενικὴν εἰς ***Τρίδεντον*** κατὰ Μάϊον 1542. Ἡ Σύνοδος ὅμως αὕτη μόλις μετὰ τρία καὶ ἥμισυ ἔτη κατώρθωσε νὰ συνέλθῃ (1545). Ἐπειδὴ δὲ ὁ Πάπας ἐθεώρησεν ὅτι ἡ ἐξακολούθησις τῆς Συνόδου ἦτο ἐπικίνδυνος ἐν Τριδέντῳ, τόσῳ πλησίον τῶν Προτεσταντικῶν χωρῶν, μετέθεσεν αὐτὴν τῷ 1547 εἰς Βολωνίαν καὶ ἐπὶ τέλους διέλυσεν αὐτὴν τῷ 1549. Ὁ

Πάπας Ἰούλιος ὁ Γ΄. ἠναγκάσθη νὰ συγκαλέσῃ αὐτὴν πάλιν ἐν Τριδέντῳ τῷ 1551, ἀλλὰ διελύθη πάλιν τῷ 1552. Μόλις δὲ μετὰ δέκα ἔτη ὁ Πάπας Πῖος ὁ Δ΄. συνεκάλεσεν αὐτὴν πάλιν ἐν Τριδέντῳ (1562) καὶ ἔκλεισεν αὐτὴν ἐπισήμως τὸ ἐπιὸν ἔτος.

Ἡ Σύνοδος αὕτη βεβαίως κατ' οὐδένα λόγον δύναται νὰ θεωρηθῇ Οἰκουμενική, ἀφοῦ μήτε ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, εἰς αὐτὴν προσεκλήθη· ἢ ἀντεπροσωπεύθη, αἱ δὲ Προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι, ἂν καὶ ἐδήλωσαν προθυμίαν νὰ στείλωσιν ἀντιπροσώπους, ἀπεκλείσθησαν ὑπὸ τοῦ Πάπα (1551). Ἡ Σύνοδος, λοιπόν, ἀπετελέσθη ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ ἔχει σπουδαιότητα ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ κυρίως διὰ τὴν ὑπ' αὐτῆς γενομένην **ἐπισημοποίησιν** καὶ διακανόνισιν, οὕτως εἰπεῖν, **τῶν Παπικῶν διδασκαλιῶν**, αἵτινες ἤδη διὰ πρώτην φορὰν ἀνήχθησαν εἰς τὴν περιωπὴν **ἐπισήμων δογμάτων**.

Εἰς τὴν ἐν Τριδέντῳ Σύνοδον μετέσχον 255 ἐπίσκοποι, ὧν οἱ πλεῖστοι ἦσαν Ἰταλοί, οἵτινες καὶ ἐπέβαλον τὰς ἀποφάσεις ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἔμπνευσιν τοῦ Πάπα. Καὶ ἐν πρώτοις πᾶσα πρότασις περὶ μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἴτε δογματικῶν εἴτε διοικητικῶν ἀπερρίφθη. Κατόπιν ἀσχοληθεῖσα περὶ τῶν δογμάτων, ἡ Σύνοδος ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς «ἀγράφου Παραδόσεως», ὡς ἐχούσης ἴσον κῦρος μὲ τὰς Ἁγίας Γραφάς, ἀπηγόρευσε τὴν χρῆσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εἰμὴ ἐν τῇ Λατινικῇ ἐκδόσει (Βουλγάτᾳ), καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτῆς, εἰμὴ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπεκυρώθη τὸ δόγμα τῆς Μετουσιώσεως, καὶ ἐκανονίσθησαν τὰ ἄλλα «μυστήρια» ὅπως καὶ σήμερον τὰ παραδεχεται ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία. Κατεκρίθη ἡ ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ Γερμανίᾳ Μεταρρύθμισις. Εἰς τὸν Πάπαν ἐπεφυλάχθη τὸ δικαίωμα τῆς αὐθεντικῆς ἑρμηνείας τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου ταύτης καὶ πάσης ἄλλης, ὠνομάσθη δὲ οὗτος διάδοχος τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἀντιπρόσωπος ἐπίγειος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀνώτατος ἐξουσιαστὴς πάσης τῆς Ἐκκλησίας. Ἐψηφίσθησαν ἀληθῶς μέτρα τινα περὶ μορφώσεως τοῦ κλήρου καὶ ἐξυψώσεως τῶν ἠθῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὰ μέτρα ταῦτα δὲν ἐτελεσφόρησαν σπουδαίως· διότι οἱ Πάπαι, ἀπόλυτοι κυρίαρχοι καὶ δεσπόται τῆς Δ. Ἐκκλησίας, οὐδέποτε ἐπέτρεψαν τὴν ἀληθῆ ἐκπαίδευσιν τοῦ κλήρου καὶ τὴν **ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως** μεταξὺ τῶν κληρικῶν· διὰ τῆς διατηρήσεως δὲ τῆς **ἀγαμίας τοῦ κλήρου** παρέμεινε καὶ ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς διαφθορᾶς αὐτοῦ.

Μ' ὅλα ταῦτα ἡ πειθαρχία καὶ ἡ τάξις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐβελτιώθησαν κάπως. Ἡ δὲ συστηματοποίησις τῶν δογμάτων καὶ ἡ σύνταξις μιᾶς ἐπισήμου **Κατηχήσεως** ὑπὸ τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου ἐπέφερε μίαν βελτίωσιν εἰς τὴν ἀπὸ ἄμβωνος διδασκαλίαν τῆς Δ. Ἐκκλησίας, θέσασα τέρμα εἰς τὰ ἀμαθῆ καὶ γελοῖα κηρύγματα τῶν καλογήρων τοῦ Μεσαίωνος.

Τοιουτοτρόπως ἡ ἐν Τριδέντῳ Σύνοδος ὑπῆρξεν ἡ ἐνσάρκωσις καὶ τὸ ἀπαύγασμα τῆς Ἀντιμεταρρυθμίσεως. Δυνάμεθα ὅμως νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ **δογματικὸν** ἔργον τῆς Συνόδου ταύτης εἶναι **προϊὸν Προτεσταντικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ Παπισμοῦ**. Αἱ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ἐπεκυρώθησαν διὰ Παπικῆς «βούλλας» τῷ 1564, ἐγένοντο δὲ ἀποδεκταὶ ἀνεπιφυλάκτως μὲν ἐν Ἱσπανίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ

Πορτογαλλίᾳ, μετ᾽ ἐπιφυλάξεων δὲ ἐν Γαλλίᾳ, Οὐγγαρίᾳ καὶ μεταξὺ τῶν Καθολικῶν διαμερισμάτων τῆς Γερμανίας.

Ἕτερον ὄργανον τῆς Ἀντιμεταρρυθμίσεως ὑπῆρξεν ἡ ***Ἱερὰ Ἐξέτασις***[1]). Ὁ καρδινάλιος Καράφφα, γενόμενος Πάπας (Παῦλος ὁ Δ'. 1555—1559) ἔδωκεν εἰς τὴν ἐν Ἰταλίᾳ Ἱερὰν Ἐξέτασιν ἰδιαιτέραν ὀργάνωσιν καί αὐτοτέλειαν, ὑπαγαγὼν αὐτὴν ἀπ᾽ εὐθείας εἰς τὸν ἑκάστοτε Πάπαν, καὶ κατέστησεν αὐτὴν δικαστήριον ἁρμόδιον νὰ προβαίνῃ αὐτεπαγγέλτως εἰς τὴν καταδίωξιν, σύλληψιν, καταδίκην καὶ ἐκτέλεσιν τῶν αἱρετικῶν, ἀδιακρίτως τῆς κοινωνικῆς θέσεως ἢ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν.

Ἡ Ἱερὰ Ἐξέτασις ἐπεξέτεινε τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῶν «***αἱρετικῶν συγγραμμάτων***. Ὁ Καράφφας κατήρτισε κατάλογον πάντων τῶν βιβλίων, ἅτινα ἔδει νὰ ἀπαγορευθοῦν. Ὁ κατάλογος οὗτος ἐκλήθη ἔκτοτε «***Πίναξ τῶν Ἀπηγορευμένων Βιβλίων***» (Index Librorum Prohibitorum) καὶ διατηρεῖται ὁ θεσμὸς οὗτος μέχρι σήμερον. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι ὁ Καράφφας συμπεριέλαβεν εἰς τὸν Πίνακα τοῦτον καὶ τὸ «Σχέδιον» τῶν μεταρρυθμίσεων, ὅπερ, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶχεν ὑποβάλει εἰς τὸν Πάπαν Παῦλον τὸν Γ'. κατὰ τὸ ἔτος 1536!

Συγχρόνως πρὸς τὴν ἀναζωογόνησιν ταύτην τοῦ θρησκευτικοῦ ζήλου ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὡς παραφυὰς τοῦ ζήλου τούτου, ἐπῆλθε καὶ ***ἀναζωογόνησις τοῦ μοναχισμοῦ***. Παλαιὰ μοναχικὰ τάγματα, ἅτινα εἶχον ἐκλίπει ἢ περιέλθει εἰς ἀφάνειαν, ἀνασυνεστήθησαν ἢ εἰσῆλθον εἰς νέαν φάσιν ζωῆς καὶ δράσεως. Ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Φραγκισκανῶν ἐβλάστησε τὸ τάγμα τῶν ***Καπουκίνων***. Ὁ Φίλιππος ***Νέρι***, ἱερεὺς ἐν Φλωρεντίᾳ, ἵδρυσε τὴν «*Σύναξιν τοῦ Προσευχητηρίου*» (Congregatio Oratorii), τάγμα ἱερέων ἐπιδιδομένων εἰς τὴν προσευχὴν καὶ μελέτην τῶν Γραφῶν (1575).

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότατον καὶ ἱστορικώτατον καὶ ἰσχυρότατον ὅλων τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἱδρυθέντων νέων μοναχικῶν ταγμάτων, ἦτο ἡ «***Ἑταιρία τοῦ Ἰησοῦ***», ἤτοι τὸ τάγμα τῶν ***Ἰησουϊτῶν***. Ἱδρυτὴς αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ Ἱσπανὸς ἱππότης ***Ἰγνάτιος Λοϋόλας*** (1491—1556), ὅστις πληγωθεὶς εἰς μίαν ἐκστρατείαν καὶ ἐπιδοθεὶς κατὰ τὴν μακρὰν του ἀνάρρωσιν εἰς τὴν μελέτην τῶν βίων τῶν ἁγίων καὶ τῶν παλαιῶν ἱπποτικῶν ταγμάτων, ἀπεφάσισε νὰ ἀφοσιωθῇ τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν μίμησιν τῶν ἁγίων. Διένειμε τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐνδυθεὶς τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους ὅπως σπουδάσῃ τὴν θεολογίαν καὶ φιλοσοφίαν. Ἐκεῖ συνεκέντρωσε περὶ ἑαυτὸν ὁμόφρονάς τινας καὶ ἐσχημάτισε νέον μοναχικὸν τάγμα, πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ διάδοσιν τῆς Παπικῆς πίστεως. Ὁ Λοϋόλας καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἔλαβον ὅρκον νὰ τηρῶσι πτωχείαν, ἁγνότητα ἠθῶν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὸν Πάπαν. Ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Μωαμεθανῶν. Τὸ νέον τάγμα ἔλαβε τὴν

1) Περὶ ταύτης ἐγένετο ἤδη λόγος εἰς τὸ τεῦχος τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» τοῦ Ὀκτωβρίου 1922, σελ. 300—301.

ἔγκρισιν τοῦ Πάπα κατὰ τὸ 1540, δὲν τῷ ἐπετράπη ὅμως νὰ ἀπέλθῃ εἰς Παλαιστίνην, ἀλλ' ἀνετέθη εἰς αὐτὸ ἡ ***καταπολέμησις τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ***. Οἱ Ἰησουῖται προεχειρίσθησαν εἰς ἱερεῖς καὶ ἀνέλαβον νὰ κηρύττωσιν, ἐξομολογῶσι, καθοδηγῶσι τὰς συνειδήσεις καὶ ἐκπαιδεύωσι τὴν νεολαίαν.

Ὁ ὀργανισμὸς τοῦ τάγματος ἐβασίζετο ἐπὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν, ἃς διετύπωσεν αὐτὸς ὁ Λοϋόλας εἰς τὸ σύγγραμμά του «***Αἱ πνευματικαὶ ἀσκήσεις***». Ὁ βουλόμενος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἑταιρίαν πρέπει ἐπὶ ἕνα μῆνα νὰ ἀσκῆται εἰς τὴν ἀπάρνησιν τοῦ κόσμου, τὴν ἀντίστασιν εἰς τὰ δελεάσματα αὐτοῦ, τὴν ἀπάρνησιν τῆς ἰδίας θελήσεως, κτλ. Μετὰ τὰ προκαταρκτικὰ ταῦτα, ὁ ὑποψήφιος πρέπει νὰ διέλθῃ τρία στάδια, τὸ τοῦ νεοφύτου, τὸ τοῦ μαθητευομένου καὶ τὸ τοῦ παρέδρου μέλους, πρὶν ἢ γίνῃ τακτικὸς ἑταῖρος. Ἐντὸς τῆς Ἑταιρίας πᾶν μέλος δέον νὰ ***ὑπακούῃ*** τυφλῶς καὶ ἀσυζητητεὶ εἰς τοὺς προϊσταμένους αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ ὁλότης τῆς Ἑταιρίας εἶναι ἀνωτέρα οἱουδήποτε μέλους, ἀκόμη καὶ τοῦ προέδρου· οὕτω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ πρόεδρος δύναται, δι' ἀποχρῶντας λόγους, νὰ τιμωρηθῇ ἢ νὰ καθαιρεθῇ. Κι' αὐτὰ τὰ προσφιλέστατα πράγματα —πατρίς, συγγένεια, κλίσις καὶ αὐτὴ ἡ συνείδησις—πρέπει νὰ θεωρῶνται μηδὲν ἀπέναντι τοῦ ***συμφέροντος τῆς Ἑταιρίας***.

Αἱ ***ἀρχαὶ τῶν Ἰησουϊτῶν*** εἶναι αἱ ἑξῆς: 1) ***Ὁ σκοπὸς ἁγιάζει τὰ μέσα.*** 2) Τὸ δόγμα τῆς ***πιθανότητος***· πρᾶξίς τις εἶναι δεδικαιολογημένη, ὅταν ὑπὲρ τῆς ἀγαθότητος αὐτῆς ὑπάρχῃ πιθανός τις λόγος ἢ προστίθεται ἡ συμφωνία θεολόγου τινος. 3) Ἡ ***νοερὰ ἐπιφύλαξις***· ὅταν τις ὁρκιζόμενος ἢ ὑποσχόμενός τι δίδῃ νοερῶς εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ὅρκου ἢ τῆς ὑποσχέσεώς του ἄλλην ἔννοιαν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει ὁ ἀκούων, ἢ ὅταν εἰς τὸν ὅρκον ἢ τὴν ὑπόσχεσίν του νοερῶς προσθέτῃ ἐπιφύλαξίν τινα, τότε δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τὴν τήρησιν τοῦ ὅρκου ἢ τῆς ὑποσχεσέως, ἀλλὰ μόνον τῆς ἰδιαιτέρας ἐννοίας ἢ ἐπιφυλάξεως, ἣν εἶχε κατὰ νοῦν ὅταν ἔδιδε τὸν ὅρκον ἢ τὴν ὑπόσχεσιν. 4) Ἡ διάκρισις μεταξὺ ***φιλοσοφικῆς*** καὶ ***θεολογικῆς ὑπακοῆς***· ἤτοι, ἀπὸ φιλοσοφικῆς μὲν ἀπόψεως πᾶσα παράβασις Θείας ἐντολῆς εἶναι ἁμαρτία, ἀπὸ θεολογικῆς ὅμως ἀπόψεως τότε μόνον εἶναι ἁμαρτία, ὅταν ἡ παράβασις γίνεται μὲ πλήρη συνείδησιν καὶ ἐσκεμμένως. 5) Ἐν τῇ πολιτικῇ, παρεδέχοντο οἱ Ἰησουῖται τὴν ***κυριαρχίαν τοῦ λαοῦ***· μόνον τοῦ Πάπα ἡ ἐξουσία πηγάζει ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐξουσία τῶν κοσμικῶν ἡγεμόνων εἶναι ἐκ τοῦ λαοῦ. Ἐὰν βασιλεύς τις ἦναι ἀσεβὴς ἢ αἱρετικός, ὁ λαός του δὲν ὀφείλει εἰς αὐτὸν καμμίαν ὑπακοήν· ἀλλὰ τοὐναντίον δικαιοῦται νὰ τὸν φονεύσῃ. Καὶ τοῦτο ἵνα ἐξασθενῆται ἀφ' ἑνὸς ἡ κοσμικὴ ἐξουσία, καθίσταται δ' ἀφ' ἑτέρου μᾶλλον ἀπόλυτος ἡ Παπική.

Ἐννοεῖται ὅτι μὲ τοιαύτας ἀρχάς, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν «Ἑταιρίαν τοῦ Ἰησοῦ» ἦσαν ***ἀπηλλαγμένοι πάσης ἠθικῆς ὑποχρεώσεως ἢ νόμου***, δυνάμενοι τὰ πάντα νὰ πράττωσιν ἐλευθέρως. Ὡς ὄργανον δὲ τοιοῦτον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ Πάπα ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν λίαν ἐπίφοβον τὸ τάγμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον μόνον εἰς τὸν Πάπαν ὑπακοῦον καὶ ἀνεξάρτητον πάσης ἄλλης ἐξουσίας, διωργανώθη τόσον τελείως καὶ αὐστηρῶς, ὅσον οὐδέποτε ἄλλο τι σωματεῖον. Μόνον ὑγιεῖς καὶ εὐφυεῖς νέοι ἐγίνοντο

δεκτοὶ ὡς δόκιμοι. Οὐδέποτε διοίκησις σωματείου ἐφήρμοσεν αὐστηροτέραν **ἐπίβλεψιν** ἐπὶ τῶν μελῶν αὐτοῦ παντὸς βαθμοῦ, καὶ συστηματικωτέραν **ψυχολογίαν** καὶ **χρησιμοποίησιν** αὐτῶν ὑπὲρ τῶν εἰδικῶν σκοπῶν, δι᾿ οὓς ἕκαστος ἦτο καταλληλότερος·

Τὸ τάγμα ἐμελέτησε καὶ ἐσυστηματοποίησε πάντα τὰ μέσα, ἅτινα ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ ὑπὲρ τῶν σκοπῶν του—γράμματα, ἐπιστήμας, τέχνας, πολιτικὴν καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Σφετερισθὲν τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας εἰς πάντα σχεδὸν τὰ Καθολικὰ κράτη, ἐζήτει πανταχοῦ νὰ μορφώνῃ ἰσχυροὺς προστάτας ἑαυτοῦ. Ἡ διδασκαλία ὅμως τῶν Ἰησουϊτῶν δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος τῶν μαθητῶν αὐτῶν, ἀλλ᾿ εἰς ψευδομάθησίν τινα καὶ περιωρισμένον ἐπιστημονικὸν ἐπίπεδον. Κατ᾿ αὐτοὺς τὸ ὕψιστον καθῆκον τοῦ Καθολικοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ἡ «**θυσία τοῦ λογικοῦ**». Πολλαχοῦ ἀνέλαβον καὶ τοῦ κλήρου τὴν θεολογικὴν μόρφωσιν, ἔχοντες πρὸς τοῦτο δύο ἀνωτέρας ἱερατικὰς σχολὰς ἐν Ρώμῃ. Διὰ δὲ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς λοιπῆς ποιμαντορικῆς των ἐνεργείας (προπάντων διὰ τῆς ἐξομολογήσεως) διηύθυνον καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὸν λαόν, καὶ ἀνεμιγνύοντο εἰς πάσας τὰς σχέσεις καὶ εἰς πάντα τὰ μυστήρια. Ἀναμιχθέντες καὶ εἰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, μάλιστα ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ, ἀπέκτησαν μεγάλα πλούτη διὰ τὸ τάγμα των. Ἕνεκα δὲ τοῦ πλούτου των τούτου, τῆς κολοσσιαίας των ὀργανώσεως καὶ τῆς ἀπολύτου ἀδιαφορίας των ὡς πρὸς τοὺς ἠθικοὺς νόμους, οἱ Ἰησουῖται βαθμηδὸν ἐγένοντο μισητοὶ εἴς τε τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς λαοὺς τῶν πλείστων πεπολιτισμένων χωρῶν.

(ἀκολουθεῖ).

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(συνέχεια καὶ τέλος)

Ἐν Ἀμερικῇ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον ἤρχισε νὰ ἐκδηλοῦται εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν. Τῷ 1796 καὶ 1797 ἱδρύθησαν διάφοροι σύλλογοι πρὸς διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου μεταξὺ τῶν Ἐρυθροδέρμων Ἰνδιάνων. Ὅταν ἐγνώσθη ἡ εἴδησις τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἱεραποστολῆς Ἑταιρίας τοῦ Λονδίνου, ἐξηγέρθη τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τῶν Ἀμερικανῶν τῆς Νέας Ἀγγλίας ὑπὲρ τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου ἐν γένει. Τῷ 1806 ἱδρύθη ἡ θεολογικὴ σχολὴ τῆς Ἀνδοβέρης ὡς σχολεῖον πρὸς προπαρασκευὴν ἱεραποστόλων, τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος τρεῖς φοιτηταί, ὁ Σαμουὴλ Μίλλς, ὁ Χώλλ, καὶ ὁ Ρίτσαρτς, φοιτῶντες εἴς τι μικρὸν Κολλέγιον πλησίον τῆς Βοστώνης, συνέστησαν σῶμα ἱεραποστολικόν, ὅπερ μετὰ τέσσαρα ἔτη μετεσχηματίσθη εἰς τὴν μεγάλην Ἀμερικανικὴν ἱεραποστολικὴν ἑταιρίαν American Board of Commissioners for Foreign Missions, ἥτις ἐργάζεται ἤδη ἀπὸ 100 ὁλοκλήρων ἐτῶν ἐν Τουρκίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἄπω Ἀνατολῇ. Ὀλίγα

ἔτη βραδύτερον ἱδρύθησαν ἄλλαι μεγάλαι ἱεραποστολικαὶ ἑταιρίαι εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας—ἡ Πρεσβυτερική, ἡ Βαπτιστική, ἡ Λουθηρανική, ἡ τῶν Φίλων ἢ Κουακέρων, κτλ. καθὼς καὶ πληθώρα μικροτέρων συλλόγων, συνδέσμων, πρακτορείων, κ.τ.τ. Οὐ μόνον δὲ ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τῇ Ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱεραποστολικῶν ὀργανώσεων ηὐξήθη κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ὥστε τὴν σήμερον ὑπάρχουσιν ἄνω τῶν 100 τοιούτων μεγάλων ἑταιριῶν καὶ 300—400 μικρότεροι σύλλογοι.

Καὶ ἐν Εὐρώπῃ ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγαι Εὐαγγελικαὶ ἱεραποστολικαὶ ὀργανώσεις. Ἐκτὸς τῆς Ἑλβετικῆς ***Ἱεραποστολῆς τῆς Βασιλείας***, ἔχομεν τὰς Λουθηρανικὰς ἱεραποστολὰς—τοῦ ***Βερολίνου*** καὶ τοῦ *Ρήνου*, μὲ ἱεραποστόλους εἰς τὴν Κίναν καὶ Ν. Ἀφρικήν, τὴν τοῦ *Ἀννοβέρου* μὲ ἱεραποστόλους ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἰνδοστάνῃ, τὴν τῆς ***Λειψίας*** καὶ ἄλλας, μὲ ἱεραποστόλους ἐν Ἰνδοστάνῃ. Μία ***Δανικὴ*** ἑταιρία διατηρεῖ ἱεραποστολὴν εἰς τὴν Ν. Ἰνδοστάνην. Αἱ παλαιαὶ ***Σουηδικαὶ*** καὶ ***Νορβηγικαὶ*** ἱεραποστολαὶ ἐργάζονται εἰς τὴν Μαδαγασκάρην, Νότιον Ἀφρικὴν καὶ Ἰνδοστάνην, καθὼς καὶ ἐν Κίνᾳ. Οἱ Εὐαγγελικοὶ τῆς Γαλλίας ἔχουσι καὶ αὐτοὶ Ἱεραποστολικὴν Ἑταιρίαν ἱδρυθεῖσαν τῷ 1822, ἥτις διατηρεῖ ἔργον ἱεραποστολικὸν εἰς τὰς Γαλλικὰς ἀποικίας τῆς Σεναγάλης, τοῦ Κόγγου καὶ τῶν νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Ὡς ἐπιβοηθητικαὶ τῶν ἱεραποστολικῶν τούτων ὀργανώσεων ἱδρύθησαν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη διάφοροι ἄλλαι ἑταιρίαι ἐκδοτικαί: Ἡ Ἀγγλικὴ Ἑταιρία πρὸς Διάδοσιν Χριστιανικῶν Γνώσεων (1698), ἡ Σκωτικὴ Φυλλαδικὴ καὶ Ἐκδοτικὴ Ἑταιρία (1793), ἡ Θρησκευτικὴ Φυλλαδικὴ Ἑταιρία τοῦ Λονδίνου (1799), εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες Εὐαγγελικοὶ ὀφείλομεν πολλὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὰ θρησκευτικὰ βιβλία καὶ φυλλάδια ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἅτινα ἐξέδωκεν· ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία (1804), ἡ Ἀμερικανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία (1816) ἡ Ἀμερικανικὴ Φυλλαδικὴ Ἑταιρία (1823). Πασῶν δὲ τῶν ἑταιριῶν τούτων, ὡς καὶ τῶν ἱεραποστολικῶν, τὸ κύριον γνώρισμα εἶναι ὅτι συντηροῦνται οὐχὶ διὰ κυβερνητικῶν ἐπιχορηγήσεων, ἀλλ' ἀποκλειστικῶς διὰ δωρεῶν καὶ συνεισφορῶν τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν διαφόρων Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν. Βαθμηδὸν ὅμως μεταξὺ τῶν Εὐαγγελικῶν Χριστιανῶν ἔχει ἐπικρατήσει ἡ ἀντίληψις ὅτι χάριν συστηματικωτέρας διεξαγωγῆς τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, πρέπει:

1) Νὰ διεξάγηται τοῦτο ὑπὸ τῶν μεγάλων Ἐκκλησιαστικῶν ὁμάδων καὶ οὐχὶ ὑπὸ μικρῶν ἰδιωτικῶν ὀργανώσεων ἀνεξαρτήτων καὶ πολλάκις ἀλληλοσυγκρουομένων. Τοῦτο τὸ σύστημα διέπει ἤδη τὰς ἱεραποστολὰς τῆς Πρεσβυτερικῆς Ἐκκλησίας, τῶν Βαπτιστῶν, Μεθοδιστῶν καὶ Λουθηρανῶν. Αἱ Γεν. Συνελεύσεις τῶν μεγάλων τούτων Ἐκκλησιῶν κανονίζουν ἑκάστη τὸ ἱεραποστολικόν της ἔργον διευθυνόμενον ὑπὸ μιᾶς μεγάλης ἐπιτροπῆς, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ μεταβιβάζονται ὑπὸ τῶν κατὰ μέρος ἑταιριῶν, συλλόγων καὶ ἀτόμων αἱ συλλεγόμεναι συνεισφοραὶ καὶ δωρεαί.

2) Νὰ διεξάγηται ἁπανταχοῦ τὸ ἔργον τῶν Εὐαγγελικῶν ἱεραποστολῶν ἐν πνεύματι συνεργασίας καὶ ἀδελφότητος. Ἄλλοτε εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν περιφέ-

ρειαν ἢ καὶ πόλιν τῆς Κίνας ἢ τῆς Ἰνδοστάνης ἢ τῆς Ἀφρικῆς εἰργάζοντο ἱεραπόστολοι Ἀγγλικανοί, Πρεσβυτερικοί, Βαπτισταί, Μεθοδισταί, κτλ. καὶ ἐπειδὴ ἦτο φυσικόν, ἕκαστος ἱεραπόστολος νὰ θέλῃ νὰ κάμῃ ὅσον τὸ δυνατὸν πλειοτέρους προσηλύτους, ἐδημιουργοῦντο συναγωνισμοί, προστριβαὶ καὶ ψυχρότητες τοπικαί, αἵτινες παρέβλαπτον τὸν ἱερὸν σκοπόν, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ὅλοι εἰργάζοντο. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν «Οἰκουμενικὴν Ἱεραποστολικὴν Συνέλευσιν», ἥτις συνεκροτήθη ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ τῷ 1900, ἀπεφασίσθη ὅπως εἰς μέρος ἢ διαμέρισμα, ὅπου ἐργάζεται ἤδη μία ἱεραποστολή, μὴ ἐγκαθίσταται ἄλλη ἱεραποστολή, διανεμηθοῦν δὲ οἱ διάφοροι ἱεραποστολικοὶ ἀγροὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον μεταξὺ τῶν διαφόρων Εὐαγγελικῶν ἱεραποστολῶν, ὥστε εἰς καμμίαν πόλιν ἢ διαμέρισμα νὰ μὴ εὑρίσκεται πλέον τῆς μιᾶς ἱεραποστολῆς. Ἔκτοτε ἐφαρμόζεται τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας καὶ συνεννοήσεως, τὸ ὁποῖον ἔσχε ἄμεσα καὶ ὀφθαλμοφανῆ τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, διότι καὶ τὰ ὑλικὰ μέσα, ἅτινα διαθέτουν αἱ ἱεραποστολαί, χρησιμοποιοῦνται πολὺ πληρέστερον καὶ ἐπωφελέστερον, καὶ διατηρεῖται ἀκμαῖον τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ ἀκέραιος ὁ δεσμὸς τῆς ἀδελφοσύνης μεταξὺ ὅλων τῶν ἐργαζομένων εἰς τὸν ἱεραποστολικὸν ἀγρὸν τοῦ κοινοῦ ἁπάντων Κυρίου καὶ ἀρχηγοῦ.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας τῶν Εὐαγγελικῶν ἱεραποστόλων ἐν γένει δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνδιατρίψω. Πρώτιστον μέλημα αὐτῶν εἶναι νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτηρίας εἰς τοὺς ἐν σκότει καὶ ἀγνοίᾳ εὑρισκομένους, καὶ νὰ θέσουν εἰς χεῖράς των τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Εἰς πολλὰ μέρη τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἀγροῦ μεταξὺ τῶν ἀγρίων καὶ ἀγραμμάτων λαῶν πρῶτοι οἱ ἱεραπόστολοι εἰσήγαγον τὸν γραπτὸν λόγον, καταγράψαντες μὲ ψηφία τοῦ ἀλφαβήτου τὰς φωνὰς καὶ τὰς λέξεις τῆς γλώσσης τῶν ἀγρίων ἐκείνων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γραπτῆς πλέον ταύτης γλώσσης ἐξεπόνησαν καὶ μετάφρασιν τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Ἀρκεταὶ ἀπὸ τὰς 500 τόσας γλώσσας, εἰς ἃς ἐκδίδουσιν αἱ Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι τὰς Ἁγ. Γραφάς, ἐξεπονήθησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ εἶναι ἔργον τῶν ἱεραποστόλων. Ὅταν δὲ οἱ κατηχούμενοι προσήλυτοι προαχθοῦν ὀλίγον εἰς τὸν Χριστιανισμόν, οἱ ἱεραπόστολοι φροντίζουν νὰ τοὺς ὀργανώσουν εἰς Ἐκκλησίας, μὲ ἰδίους ποιμένας καὶ προεστῶτας.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν κηρύκων τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἀγροῦ, ἐργάζονται εἰς αὐτὸν καὶ πολλοὶ **ἰατροὶ** ἱεραπόστολοι, οἵτινες προσφέρουν πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἱερὸν ἔργον, θεραπεύοντες καὶ τὰς σωματικὰς ἀσθενείας τῶν ἀνθρώπων ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν θεραπείαν τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Εἰς πολλὰ ἄγρια καὶ ἀπολίτιστα μέρη, οἱ ἰατροὶ οὗτοι ἱεραπόστολοι εἶναι οἱ μόνοι, πρὸς τοὺς ὁποίους δύνανται νὰ καταφύγουν οἱ ἰθαγενεῖς πρὸς θεραπείαν· καὶ εἶναι εὐνόητον πόσον συμβάλλει εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ἐκ νόσου, ἐκ πόνων ἢ καὶ θανάτου σωζομένων ἀνθρώπων. Εἰς οὐκ ὀλίγα μέρη οἱ ἰατροὶ οὗτοι ἱεραπόστολοι διατηροῦν νοσοκομεῖα κλινικὰς καὶ χειρουργεῖα, ὅπου περιθάλπονται δωρεὰν οἱ ἐκ παντὸς παθήματος ὑποφέροντες.

Ἄλλη σπουδαία ἐργασία ἐν τῷ ἱεραποστολικῷ ἀγρῷ καταβάλλεται ὑπὸ τῶν **γυναικῶν** ἱεραποστόλων, αἵτινες ἀπὸ τῶν τελευταίων 40—50 ἐτῶν ἤρχισαν νὰ κατατάσσωνται ὡς ἐθελονταὶ διὰ τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Κυρίου. Πρὸς εἰδικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ καταρτισμὸν γυναικῶν ἱεραποστόλων ὑπάρχουσιν ἤδη ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ διάφοροι εἰδικαὶ Σχολαί. Τὸ ἔργον τοῦτο τῶν θηλέων τούτων ἱεραποστόλων διεξαγάγεται, ὡς οἴκοθεν ἐννοεῖται, μεταξὺ τῶν ἰθαγενῶν γυναικῶν καὶ κορασίδων, πρὸ πάντων ἐν Ἰνδοστάνῃ καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ὅπου ὁ Μωαμεθανισμός, ὁ Βουδδισμὸς καὶ ὁ Βραχμανισμὸς περιορίζουσι τὰς ἐντοπίας γυναῖκας ἐντὸς τοῦ χαρεμίου καὶ τοῦ γυναικωνίτου. Ἑπομένως ἐκεῖ μόναι αἱ γυναῖκες ἱεραπόστολοι δύνανται νὰ εἰσδύσουν καὶ νὰ φέρουν τὴν χαροποιὰν ἀγγελίαν εἰς τὰς γυναῖκας, αἵτινες δὲν γνωρίζουν τίποτε περὶ Χριστοῦ. Πολλαὶ δὲ τῶν ἱεραποστόλων τούτων εἶναι καὶ ἰατροί, τοιουτοτρόπως δὲ προσφέρουν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας καὶ διὰ τῆς ἰατρικῆς των δράσεως μεταξὺ τῶν δυστυχῶν ἰθαγενῶν γυναικῶν. Τὴν σήμερον δὲ τὸ σύνολον τῶν ἐργαζομένων εἰς τὸν Εὐαγγελικὸν ἱεραποστολικὸν ἀγρὸν γυναικῶν, εἶναι κατά τι μεγαλείτερον τοῦ συνόλου τῶν ἀνδρῶν ἱεραποστόλων. Εἰς τὸ σύνολον τῶν γυναικῶν τούτων συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ σύζυγοι τῶν ἀνδρῶν ἱεραποστόλων.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἱεραποστολῶν εἶναι καί τινες, αἱ ὁποῖαι ἐργάζονται ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἑβραίων. Τοιαῦται ἱεραποστολαὶ φυσικῶς δὲν μεταβαίνουσιν εἰς χώρας μακρυνὰς καὶ ἀγρίας, διότι ἐκεῖ Ἑβραῖοι δεν ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ἐργάζονται εἰς τὰς πεπολιτισμένας χώρας, ἔνθα ὑπάρχει σημαντικὸς ἀριθμὸς Ἑβραίων — ὡς λ. χ. ἐν Ἀγγλίᾳ, Σκωτίᾳ, Ἀμερικῇ καὶ Γερμανίᾳ. Γενικῶς ὑποτίθεται ὅτι οἱ ἐκχριστιανιζόμενοι Ἑβραῖοι εἶναι ὀλιγάριθμοι καὶ ὁμολογουμένως δὲν εἶναι τόσον πολλοί, ὅσοι οἱ ἐξ εἰδωλολατρείας προσήλυτοι. Εἶναι ὅμως πολὺ περισσότεροι ἀφ' ὅ,τι γενικῶς ὑποτίθεται, ἰδίως ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη γενεὰ τῶν ἐκχριστιανισθέντων Ἑβραίων. Εἰς μόνην τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν ὑπάρχουν σήμερον 250 χειροτονημένοι ποιμένες καὶ ἐργάται, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐξ Ἑβραίων προσήλυτοι, ἢ υἱοὶ ἐξ Ἑβραίων προσηλύτων. Ἡ ἐν Λονδίνῳ ***Ἱεραποστολὴ πρὸς τοὺς Ἑβραίους*** ἀριθμεῖ μεταξὺ τῶν ἱεραποστόλων της 80 ἐξ Ἑβραίων προσηλύτους. Ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς Delitsch ὑπελόγισεν ὅτι 100,000 Ἑβραῖοι ἠσπάσθησαν τὸν Χριστιανισμὸν ἀπὸ τοῦ 1800 μέχρι τοῦ 1880, ὁ δὲ καθηγητὴς Δάλμαν τῆς Λειψίας λέγει ὅτι «ἐὰν ὅλοι οἱ ἐξ Ἑβραίων προσήλυτοι ἔμενον εἰς ἓν συμπαγὲς καὶ χωριστὸν θρησκευτικὸν σωματεῖον, θὰ ὑπῆρχε σήμερον ἐν τῷ κόσμῳ Ἰσραὴλ τοῦ Χριστοῦ ἀριθμούμενος κατὰ ἑκατομμύρια, καὶ οὐδεὶς θὰ ἐτόλμα νὰ λέγῃ ὅτι εἶναι ματαιοπονία τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.» Εἶναι ὅμως φυσικὸν οἱ ἐξ Ἰουδαίων προσήλυτοι, ὀλίγοι ὄντες ἑκάστοτε καὶ μεμονωμένοι ἐντὸς κοινωνίας Χριστιανικῆς, νὰ ἑνώνονται μὲ τὴν πλησιεστέραν Χριστ. Ἐκκλησίαν καὶ νὰ μὴ φαίνωνται πλέον ὡς πρώην Ἰουδαῖοι.

Πρέπει νὰ προστεθῶσιν ὀλίγα τινα περὶ τῶν μὴ Εὐαγγελικῶν Χριστιανικῶν ἱεραποστολῶν, ἤτοι τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ τῶν Ὀρθοδόξων.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος ἡ ***Δυτικὴ Ἐκκλησία*** φαίνεται ὅτι κατείχετο ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀδιαφορίας πρὸς τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον κατεῖχε καὶ τὰς Εὐαγγελικὰς Ἐκκλησίας πρὸ τῆς μεγάλης ἀναζωπυρήσεως τοῦ 18ου αἰῶνος. Εἶχεν ἐκλίπει ὁ φλογερὸς ἐκεῖνος ζῆλος, ὅστις ἔφερε τοὺς Φραγκισκανοὺς ἱεραποστόλους εἰς ὅλην τὴν Ἀσίαν κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα καὶ τοὺς Ἰησουΐτας εἰς Ν. Ἀμερικήν, Ἰνδοστὰν καὶ Ἰαπωνίαν κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα. Ἀλλὰ διαρκοῦντος τοῦ 19ου αἰῶνος ἐπῆλθε σημαντικὴ καὶ βαθμιαία ἀφύπνισις τοῦ ἱεραποστολικοῦ ζήλου μεταξὺ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ αἱ ἱεραποστολαί των ἤρχισαν νὰ ἐξαπλῶνται σχεδὸν ἐκ παραλλήλου μὲ τὰς Εὐαγγελικάς. Εἰς ὅλας τὰς Ρωμαιοκαθολικὰς κοινότητας τῆς Εὐρώπης, ἰδίως ὅμως ἐν Γαλλίᾳ, Ἱσπανίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ἱδρύθη εὐρύτατον σύστημα συνεισφορῶν ὑπὲρ τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, αἵτινες εἰσφοραὶ χρησιμοποιοῦνται οὐχὶ ὑπὸ τοπικῶν ἢ ἐθνικῶν ἱεραποστολικῶν ὀργανώσεων, ἀλλὰ στέλλονται εἰς τὸ γενικὸν ταμεῖον τῆς ἐν Ρώμῃ Προπαγάνδας, περὶ ἧς ἀνέφερον ἀνωτέρω. Αὕτη δὲ ἡ Προπαγάνδα ἔχει διαιρέσει τὸν κόσμον ὁλόκληρον εἰς ἱεραποστολικὰς περιφερείας, καὶ μελετήσει τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ καὶ τὰς ἰδιαιτέρας ἀνάγκας ἑκάστης ταύτης περιφερείας, διαθέτει δὲ δι᾿ ἑκάστην ἐκεῖνα τὰ εἰδικὰ μέσα προσηλυτισμοῦ, ἅτινα κρίνει προσφορώτερα.

Τὸ σύνολον τῶν ἁπανταχοῦ Ρωμαιοκαθολικῶν ἱεραποστολῶν περιλαμβάνει τὸ ἑξῆς προσωπικόν: 7933 ἱερεῖς Εὐρωπαίους τὴν καταγωγήν, 5837 ἱερεῖς ἰθαγενεῖς, 5270 λαϊκοὺς ἀδελφοὺς ἐργάτας, 21,320 ἀδελφάς, 24,524 κατηχητάς, 7,441,215 ἰθαγενεῖς προσηλύτους, 1,517, 909 κατηχουμένους. Κατ᾿ ἔτος βαπτίζονται κατὰ μέσον ὅρον 190,000 προσήλυτοι ἐνήλικοι καὶ 450,000 παιδία ἑτοιμοθάνατα. Τὰ σχολεῖα τῶν ἱεραποστολῶν τούτων περιλαμβάνουσιν 840,000 παιδία εἰς τὰ κατώτερα, 66,000 εἰς τὰ μεσαῖα, καὶ 90,000 εἰς τὰ ὀρφανοτροφεῖα. Σχολεῖα ἔχουσι 24,000, ἐκκλησίας καὶ παρεκκλήσια 28,000 καὶ σταθμοὺς ἱεραποστολικοὺς 43.000.

Ἡ ἱεραποστολικὴ δρᾶσις τῆς ***Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*** περιορίζεται ἀποκλειστικῶς εἰς ὅ,τι ἔκαμνεν ἢ κάμνει ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία. Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ὅταν ὁ Τσάρος Ἰβὰν ὁ Τρομερὸς κατέκτησε τὴν Β. Ἀσίαν, τὰ στρατεύματά του παρηκολουθοῦντο ὑπὸ πλήθους ἱερέων καὶ μοναχῶν, οἵτινες καὶ τότε καὶ μετέπειτα ἐβάπτισαν σωρηδὸν τοὺς Ταρτάρους ἄνευ πολλῆς κατηχήσεως καὶ σχεδὸν διὰ τῆς βίας. Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰννοκεντίου ἱδρύθησαν ἐν Σιβηρίᾳ καὶ Ἄπω Ἀνατολῇ Ὀρθόδοξοι ἱεραποστολαὶ μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων εἰσέτι εἰδωλολατρῶν ἰθαγενῶν· αἱ ἱεραποστολαὶ αὗται σήμερον ἀπασχολοῦσι 35 ἱεραποστόλους. Ἐκτὸς τούτων, ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία ἔχει ἱεραποστολὴν ἐν Κίνᾳ (ἱδρυθεῖσαν 1714) ἐν Ἰαπωνίᾳ (1863) καὶ ἐν Ἀλάσκᾳ τῆς Ἀμερικῆς. Τῆς τελευταίας ταύτης ἱεραποστολῆς προΐσταται ἐπίσκοπος, ἑδρεύων ἐν Ἁγίῳ Φραγκίσκῳ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, ὅστις διευθύνει καὶ τὰς Ρωσσικὰς θρησκευτικὰς κοινότητας τὰς εὑρισκομένας ἐντὸς τῶν Ἡν. Πολιτειῶν. Ἐν συνόλῳ

ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία, μέχρι τοὐλάχιστον τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Μπολσεβικισμοῦ, ἐδαπάνα ἐτησίως 30,000 λίρας στερλίνας ὑπὲρ τῶν ἱεραποστολῶν αὐτῆς, συνέπραττε δὲ μὲ τὴν Βρεττανικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν εἰς τὴν ἐκτύπωσιν καὶ κυκλοφορίαν τῶν Ἱερῶν Γραφῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς Εὐαγγελικὰς ἱεραποστολικάς, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν στατιστικὰς συνολικὰς νεωτέρας τοῦ ἔτους 1907. Κατὰ τὸ ἔτος ὅμως ἐκεῖνο, ἡ δύναμις τῶν ἁπανταχοῦ Εὐαγγελικῶν ἱεραποστολῶν ἐκτίθεται διὰ τῶν ἑξῆς ἀριθμῶν ;

Χειροτονημένοι ἱεραπόστολοι Εὐρωπαῖοι καὶ Ἀμερικανοὶ	5735
Ἐργάται λαϊκοὶ ἄρρενες » »	2802
Γυναῖκες ἱεραπόστολοι ἄγαμοι » »	4387
Χειροτονημένοι ἐργάται ἰθαγενεῖς	5273
Προσήλυτοι ἰθαγενεῖς (κοινωνὰ μέλη)	1,958,450
Προσκείμενοι ἰθαγενεῖς	4,361,138
Σχολεῖα	28,868
Μαθηταὶ	1,302,905

Κατὰ τὸ εἰρημένον ἔτος 1907 τὸ συνολικὸν ἐκ συνεισφορῶν εἰσόδημα τῶν τῶν Εὐαγγ. ἱεραποστολῶν ἀνήρχετο εἰς περίπου $4^1/_2$ ἑκατομ. λιρῶν στερλινῶν.

Παραβάλλοντες τοὺς ἀριθμοὺς τούτους μὲ ἐκείνους, οὓς προανεφέραμεν περὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ἱεραποστολῶν, βλέπομεν ὅτι ἀπὸ ἀπόψεως ἐκπαιδευτικῆς ὑπερισχύουσιν αἱ Εὐαγγελικαὶ ἱεραποστολαί, ὅσον δηλ. ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν ἱεραποστ. σχολείων καὶ μαθητῶν.

Ὑπὸ ἔποψιν προσηλύτων σχεδὸν εἶναι ἴσαι, καθότι οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ συμπεριλαμβάνουσιν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν προσηλύτων των καὶ τὰς οἰκογενείας τῶν προσηλύτων, ἐνῷ ἡ Εὐαγγελικὴ στατιστικὴ χωρίζει τὰ κοινωνὰ μέλη τῶν ἱεραποστολικῶν ἐκκλησιῶν ἀπὸ τοὺς «προσκειμένους» ἰθαγενεῖς. Ὑπὸ ἔποψιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν ὑστεροῦσι κατὰ πολὺ αἱ Εὐαγγελικαὶ ἱεραποστολαί, ἔχουσαι μόλις 18197 ἐργάτας ἔναντι τῶν 64,884 ἐργατῶν τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ἱεραποστολῶν. Ἡ διαφορὰ ὅμως αὕτη ἐξηγεῖται ἐν μέρει ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ Ρωμαιοκαθολικὸν δόγμα ἀριθμεῖ ἀνὰ τὸν κόσμον 280, 000,000 ὀπαδῶν, τὸ δὲ Εὐαγγελικὸν μόνον 179,000,000. Πλὴν τούτου ὁ Παπισμὸς διαθέτει τὴν ὠργανωμένην δύναμιν τῶν μεγάλων μοναχικῶν ταγμάτων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐνῷ οἱ Εὐαγγελικοὶ ἱεραπόστολοι εἶναι πάντες ἐθελονταί. Κατὰ γενικὸν δὲ κανόνα οἱ Εὐαγγελικοὶ ἱεραπόστολοι, ὡς ὄντες μᾶλλον εὐπαίδευτοι, ἀναπληροῦσι **ποιοτικῶς** τὴν ἀριθμητικήν των καθυστέρησιν, οἱ δὲ προσήλυτοι αὐτῶν καὶ εἰς τὸν ζωντανὸν Χριστιανισμόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Χριστιανικὸν πολιτισμὸν εἶναι μᾶλλον προηγμένοι.

Ὁ ἀληθὴς Χριστιανισμὸς πρέπει νὰ βασίζῃ τὴν ἱεραποστολικὴν προσπάθειαν ἐπὶ τοῦ πνεύματος, τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ἐντολῆς τοῦ Θείου αὐτοῦ ἱδρυτοῦ καὶ νὰ ἐξακολουθῇ τὴν προσπάθειαν ταύτην εἴτε οἱ καρποὶ εἶναι πολλοὶ εἴτε ὀλί-

γοι. Τὸ καθῆκον τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας εἶναι ἁπλοῦν καὶ σαφὲς—πρέπει πᾶς ἄνθρωπος ζῶν ἐν τῷ κόσμῳ νὰ ἀκούσῃ τὴν χαροποιὸν ἀγγελίαν τῆς διὰ Ι. Χριστοῦ σωτηρίας. Τὸ ἂν θὰ πιστεύσῃ ἢ ὄχι εὐθύνει ἐκεῖνον, ὄχι τὴν Χρ. Ἐκκλησίαν.

Ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τούτου, ἡ ἱεραποστολικὴ προσπάθεια ἔχει καὶ ἄλλα ἀποτελέσματα ἐκτὸς τοῦ προσηλυτισμοῦ. Ἠδύναντο νὰ γραφοῦν πολλοὶ τόμοι περὶ τῶν ὅσα ἐπετέλεσαν οἱ Χριστιανικοὶ ἱεραπόστολοι διὰ τὸν πολιτισμὸν, διὰ τὰς ἐλευθερίας τοῦ κόσμου, διὰ τὴν ἐξερεύνησιν ἀγνώστων χωρῶν, διὰ τὴν ἀνακάλυψιν ἀγνώστων φιλολογιῶν, διὰ τὴν εὔρυνσιν τῶν ἐπιστημονικῶν φώτων, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν του πνεύματος τῆς ἀδελφοσύτης μεταξὺ παντὸς γένους καὶ φυλῆς ἀνθρώπων. Αὐτὰ τὰ μεγαλειώδη ἀποτελέσματα τοῦ ἡρωϊσμοῦ, τῆς εὐσεβείας καὶ ἐθελοθυσίας τῶν μυριάδων ἱεραποστόλων τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἠμποροῦν νὰ διατυπωθοῦν εἰς ἀριθμούς. Αἱ Χριστιανικαὶ ἱεραποστολαὶ ὑπῆρξαν ὁ μέγας προαγωγὸς τοῦ πνευματικοῦ φωτὸς καὶ τῶν εὐγενεστάτων ὁρμῶν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ λυπῇ πάντα ἀληθῆ Χριστιανὸν εἶναι ἡ σχετικὴ ἀδράνεια τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ ἀντιχριστιανικὴ πνευματικὴ κατάστασις ἐν γένει τῶν Χριστιαν. ἐθνῶν καὶ κοινωνιῶν. Ταῦτα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα κωλύουν τὴν πρόοδον τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἀναιροῦν καὶ ἐξουδετερώνουν τὸν μέγαν ἀγῶνα τῶν Χριστ. ἱεραποστόλων. Τὴν σήμερον μετὰ 19 αἰῶνας, ὁ Χριστιανισμὸς κατέκτησε μόνον περίπου τὸ ἓν τρίτον τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας. Κατὰ τὰς τελευταίας στατιστικὰς ὁ συνολικὸς πληθυσμὸς τῆς ὑδρογείου σφαίρας ἀνέρχεται εἰς 1665 ἑκατομμύρια, ἐξ ὧν μόνον 590 ἑκατ. εἶναι Χριστιανοὶ (35 1)2 ο)ο) καὶ 1075 ἑκατομμ. μὴ Χριστιανοί, ἤτοι 235 ἑκ. Μωαμεθανοί, 12 ἑκατομ. Ἰουδαῖοι καὶ 828 ἑκ. εἰδωλολάτραι.

Ἐὰν οἱ Χριστιανοὶ πασῶν τῶν ἀποχρώσεων ἤθελον ἑνώσει τὰς καρδίας, τὰς προσευχὰς καὶ τὰς προσπαθείας των, καὶ καθαρίσει τὰς κοινωνίας των ἀπὸ τὰ ἠθικὰ ἕλκη, ἅτινα τὰς ρυπαίνουν, βεβαίως θὰ ἤρχετο ταχέως ἡ εὐλογητὴ ἡμέρα καθ' ἣν σύμπας ὁ κόσμος θὰ ἐγίνετο διδακτὸς τοῦ Κυρίου, πᾶν ἔθνος ἤθελε κλίνει γόνυ ἐνώπιον τοῦ Θείου Λυτρωτοῦ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πᾶσα γλῶσσα ὁμολογήσει αὐτὸν Κύριον καὶ Βασιλέα εἰς τὸ διηνεκές !

Η ΕΡΗΜΟΝΗΣΟΣ

ἢ

Τὸ καταφύγιον τῶν στασιαστῶν.

Διήγημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἔργα καὶ περιπέτειαι τῶν στασιαστῶν.

(συνέχεια)

Δὲν προτιθέμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὰς τύχας τοῦ πλοιάρχου Βλάη. Ἡ προσοχὴ ἡμῶν θὰ δοθῇ εἰς τοὺς χειροδικήσαντας στασιαστάς.

Ὅσον διὰ τὸν Βλάη, ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι εὑρεθεὶς εἰς τόσον δύσκολον θέσιν, ἐξετέλεσεν ἓν ἀπὸ τὰ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστα ἐπὶ λέμβου ταξείδια, ἐξ ὅσον ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἐντὸς ἀνοικτῆς καὶ ὑπερφορτωμένης λέμβου, μὲ τρόφιμα ὀλίγιστα, διὰ γαλήνης καὶ τρικυμίας, διὰ ψύχους καὶ καύσωνος, ἐκτεθειμένος εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἀνθρωποφάγων καὶ εἰς τοὺς ὀνειδισμοὺς καὶ γογγυσμοὺς τῶν κατακόπων καὶ ἀποτεθαρρημένων ἀνδρῶν του, διέπλευσε 3618 μίλια τοῦ ὠκεανοῦ ἐντὸς 41 ἡμερῶν, καὶ ἔφερεν ἑαυτὸν καὶ ὅλους τοὺς συντρόφους του ἀσφαλῶς εἰς τὴν ξηρὰν πλὴν ἑνός, τὸν ὁποῖον οἱ ἄγριοι εἶχον φονεύσει. Εἰς τὸ κατόρθωμα τοῦτο ἐπέδειξε ἀδάμαστον θέλησιν καὶ ἀκατάβλητον θάρρος, αἱ ὁποῖαι ἀρεταὶ ἐπὶ τέλους ὕψωσαν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀνωτάτους βαθμοὺς ἐν τῷ Ἀγγλικῷ Βασιλικῷ Ναυτικῷ. Ἀλλὰ ἄς ἀφήσωμεν αὐτόν, ἵνα παρακολουθήσωμεν τὰ συμβάντα, τὰ ὁποῖα προέκυψαν ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων—του ἤτοι τῆς ἀχαλινώτου ὀργῆς του, τῆς ἀκρατήτου ὠμότητος καὶ σκληρότητός του καὶ τῶν ἀκατανοήτων τρόπων του.

Ἡ πρώτη πρᾶξις τοῦ Φλέτσερ Χριστιανοῦ μετὰ τὴν κυρίευσιν τοῦ πλοίου ἦτο νὰ προσφέρῃ ἀνὰ ἓν ποτήριον ῥουμίου εἰς ἕκαστον τῶν συντρόφων του. Μεθ' ὃ συνεκάλεσε πολεμικὸν συμβούλιον, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ στασιασταὶ συνεζήτησαν περὶ τοῦ πρακτέου.

—«Βλέπετε, παιδιά,» εἶπεν ὁ Χριστιανός, «εἶναι ἀπολύτως βέβαιον ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἀφήσουν ἡσύχους ἐδῶ εἰς τὰ νησιὰ αὐτά. Εἴτε ὁ Βλάη κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πατρίδα, εἴτε μή, ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις θὰ στείλῃ νὰ μάθῃ τὶ γίνεται τὸ πλοῖον καὶ ἡμεῖς. Νομίζω λοιπὸν ὅτι πρέπει νὰ πλεύσωμεν πρὸς νότον, μακρὰν ἀπὸ τὰ συνήθη δρομολόγια τῶν πλοίων καὶ νὰ εὕρωμεν καμμίαν κατάλληλον ἀκατοίκητον νῆσον, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἐγκατασταθῶμεν.»

—«Τί! χωρὶς συζύγους ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρας (διὰ νὰ μὴ εἴπω καὶ πενθερὰς) αἱ ὁποῖαι νὰ μᾶς μαγειρεύουν καὶ νὰ μᾶς ῥάπτουν τὰ κομβία τῶν ἐνδυμάτων μας;» εἶπεν ὁ Ἰσαὰκ Μαρτῖνος, ὁ ὁποῖος κρατηθεὶς ἐπὶ τοῦ πλοίου παρὰ τὴν θέλησίν του, εἶχε καταντήσει ἰδιότροπος καὶ εἶχε φθάσει εἰς εἶδος ἀγρίας ἱλαρότητος μὲ τὸ ποτήριον τοῦ ῥουμίου τὸ ὁποῖον ἔπιεν.

—«Ἔχεις δίκαιον, Μαρτῖνε,» εἶπεν ὁ Βράουν, ὁ βοτανικὸς βοηθός. «Δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ζήσωμεν χωρὶς συζύγους· ὥστε προτείνω νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Ὀταχεΐτην, νὰ νυμφευθῶμεν καθεὶς ἐξ ἡμῶν καὶ ἔπειτα ἐμπρὸς διὰ τὸν Νότιον Πόλον! Ἐκεῖ πλέον τὰ Ἀγγλικὰ πλοῖα δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ μᾶς εὕρουν».

Πάντες ἐγέλασαν διὰ τὴν ἐλαφρότητα ταύτην, ἀλλ' ἡ σοβαρότης ἐπανῆλθε σχεδὸν ἀμέσως ἐπὶ ἑκάστου προσώπου, διότι δὲν εἶχον διάθεσιν δι' ἀστεϊσμούς. Ἕκαστος ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται τὸ δεινὸν τῆς θέσεώς του ὡς ἐκνόμου καὶ στασιαστοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ ἦτο καταδικασμένη εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ ὁ ὁποῖος οὐδέποτε πλέον ἠδύνατο νὰ πατήσῃ τὸ χῶμα τῆς Ἀγγλίας ἢ νὰ ἴδῃ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς του. Εἰς τοιαύτας στιγμὰς οἱ ἄνθρωποι προσπαθοῦν πολλάκις νὰ κρύπτουν τὰ ἀληθῆ αὐτῶν αἰσθήματα ὑπὸ τὸ κάλυμμα ἀσυλλογίστου ἢ βεβιασμένης εὐθυμίας, ἀλλὰ σπανίως ἐπιτυγχάνουν.

—«Κανεὶς ἄνθρωπος ἔχων σῶας τὰς φρένας δὲν θὰ θελήσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ὀταχεΐτην, τοὐλάχιστον διὰ νὰ μείνῃ ἐκεῖ», εἶπεν ὁ Ἰωάννης Ἄδαμς σοβαρῶς. «Αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτον μέρος, ὅπου θὰ στείλουν νὰ μας εὕρουν.»

— «Τί λέγεις;» ἐμουρμούρισεν εἷς τῶν ναυτῶν. «Θὰ περάσῃ πολὺς καιρός, ἕως οὗ μᾶς ζητήσουν ἐκεῖ· ἐκτὸς ἂν ὁ πλοίαρχος Βλάη δανεισθῇ φτερὰ ἀπὸ καμμίαν **ἀλβατρὸς** (*) καὶ πετάξῃ εἰς τὴν πατρίδα ὅπως πετᾷ ὁ κόραξ.»

Τότε ὁ Ἰωάννης Μίλλς, ὁ βοηθὸς τοῦ ἀρχιπυροβολητοῦ, ἄνθρωπος 40 περίπου ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, ἐξέφερε τὴν γνώμην του ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέψουν εἰς Ὀταχεΐτην, ἀλλὰ νὰ ἀφήσουν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Χριστιανοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἱκανὸς νὰ ὁδηγήσῃ αὐτούς.

Ἡ πρότασις αὕτη ἐγκαρδίως ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τοῦ Ἐδουάρδου Γιὼγγ, ὑπαξιωματικοῦ, νέου ῥωμαλέου εἴκοσι δύο ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, ὁ ὁποῖος ἠγάπα καὶ ἐθαύμαζε τὸν Χριστιανόν. Ἀλλ' ὑπῆρχον καὶ μερικοὶ διαφωνοῦντες, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ μικρὸς ὑπαξιωματικὸς Πέτρος Χέϋβουδ, ὁ συνάδελφός του Γεώργιος Στούαρτ καὶ ὁ Ἰάκωβος Μόρρισον, ὁ βοηθὸς τοῦ κελευστοῦ. Οὗτοι ἤθελον νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ὀταχεΐτην, ἀλλὰ ἡ γνώμη τῆς πλειονοψίας ὑπερίσχυσε καὶ ὁ Χριστιανὸς ἐπὶ τέλους διηύθυνε τὸ πλοῖον πρὸς τὴν νῆσον Τουβουάϊ, κειμένην περὶ τὰ 500 μίλια πρὸς νότον τῆς Ὀταχεΐτης. Ἐκεῖ ἤλπιζε νὰ μείνῃ ἀσφαλὴς ἀπὸ τὰς καταδιώξεις καὶ ἐκεῖ ἀπεφασίσθη νὰ κατοικήσουν οἱ στασιασταί, ἐὰν οἱ ἰθαγενεῖς τοὺς ἐδέχοντο.

Ἐκείνην τὴν νύκτα, ἐν ᾧ τὸ πλοῖον ὠλίσθαινεν ἡσύχως μὲ ἐλαφρὰν αὔραν ἐπὶ τῆς ἠρέμου θαλάσσης, οἱ τρεῖς ὑπαξιωματικοὶ Χέϋβουδ, Στούαρτ καὶ Γιὼγγ ἐστέκοντο ἀκουμβισμένοι ἐπὶ τῆς γεφύρας καὶ συνωμίλουν χαμηλοφώνως.

— «Διατί ἤθελες νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Ὀταχεΐτην, Χέϋβουδ;» ἠρώτησεν ὁ Γιὼγγ.

(*) Λευκὸς θαλάσσιος Πελεκὰν τοῦ Νοτίου ὠκεανοῦ.

— «Διότι ἐκεῖ κατὰ πρῶτον θὰ στείλουν νὰ μᾶς εὕρουν· καὶ ἤθελα νὰ εὑρίσκωμαι ἐκεῖ, διὰ νὰ παραδοθῶ ἅμα ἔλθῃ πολεμικὸν πλοῖον, καὶ διὰ νὰ διακηρύξω τὴν ἀθωότητά μου ἀπὸ τὸ ἔγκλημα τῆς στάσεως».

— «Ἔχεις δίκαιον, Χέϋβουδ», εἶπεν ὁ Στούαρτ· «καὶ ἐγὼ θέλω νὰ παραδοθῶ εὐθὺς ὡς μοῦ παρουσιασθῇ εὐκαιρία. Ὁ πλοίαρχος Βλάη γνωρίζει ὅτι σὺ καὶ ἐγὼ δὲν εἴχομεν οὐδὲν μέρος εἰς τὴν συνωμωσίαν, καὶ ἂν φθάσῃ εἰς Ἀγγλίαν, θά μας ἀθωώσῃ ἀπὸ τοιαύτην κατηγορίαν. Εἶνε λυπηρὸν ὅτι ὅσοι ἤθελαν τὴν Ὀταχεΐτην δὲν εἶχον τὴν πλειοψηφίαν».

— «Τὸ πρᾶγμα εἶνε εὔκολον διὰ σᾶς, ἀφ᾽ οὗ σᾶς εἶδαν ὅτι εἴχετε καταβῆ διὰ νὰ παραλάβητε τὰ ἐνδύματά σας καὶ ὅτι ἐκρατήθητε κάτω ἐναντίον τῆς θελήσεώς σας», εἶπεν ὁ Γιώγγ· «ἀλλὰ ἡ ἰδική μου θέσις εἶνε διαφορετική. Ἐκρατήθην ἐξ ἀρχῆς κάτω διὰ τῆς βίας. Δὲν μοῦ ἐπέτρεψαν νὰ ἀναβῶ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, εἰμὴ μόνον ἀφ᾽ οὗ ἡ λέμβος ἀπεμακρύνθη, ὥστε δύσκολος θὰ ἦτο ἡ θέσις μου εἰς τὸ ναυτοδικεῖον. Ἀλλ᾽ ὁ κῦβος ἔχει ῥιφθῇ τώρα καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ κάμωμεν τίποτε. Ἂν καὶ δὲν ἔλαβον μέρος εἰς τὴν στάσιν, δὲν θὰ κάμω τὴν ἀνοησίαν νὰ παραδοθῶ εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης, ὅταν ὑπάρχῃ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἀσυνείδητος, ὡς τὸν Βλάη, νὰ ψευδομαρτυρήσῃ ἐναντίον μου. Ἡ τύχη μου εἶναι τώρα κοντὰ εἰς τὸν Φλέτσερ Χριστιανόν. Δὲν ἠμπορῶ οὔτε ἐγὼ οὔτε κανεὶς νὰ ἀποφύγω τὸ πεπρωμένον μου».

Ὁ Γιώγγ ἔλεγε ταῦτα μὲ μελαγχολίαν, ἀλλὰ καὶ μὲ κάποιαν πικρίαν, ὡς ἄνθρωπος ἀποφασίσας νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ ὑπομείνῃ τὰ ἔσχατα.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον Τουβουάϊ οἱ στασιασταὶ ἐθαύμασαν τὴν καλλονήν της. Ἐφαίνετο πολὺ εὔφορος, ἦτο κατάφυτος μέχρι τῆς ἀκρογιαλιᾶς καὶ περιεκυκλοῦτο ἀπὸ ὑφάλους κοραλλίων μὲ ἓν ἄνοιγμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἓν πλοῖον ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ. Ἐφαίνετο καθ᾽ ὅλα καταλληλότατον καταφύγιον, ἀλλὰ καθὼς ἐπλησίαζον πρὸς τὴν ἀκτὴν εἶδον ἑκατοντάδας ἀγρίων, οἵτινες ὡπλισμένοι μὲ ῥόπαλα καὶ λόγχας παρετάχθησαν παρὰ τὴν θάλασσαν καὶ ἔδειξαν ὅτι ἐννοοῦν νὰ ἀντισταθοῦν εἰς τὴν ἀποβίβασιν τῶν ξένων.

Ἀφ᾽ οὗ δὲ πᾶσα ἀπόπειρα φιλιώσεως ἀπέβη ματαία, οἱ στασιασταὶ κατέφυγον εἰς τὴν χρῆσιν τῶν τηλεβόλων καὶ τῶν καραβινῶν. Ἡ φοβερὰ βροντὴ τοῦ πυροβολικοῦ τῶν λευκῶν ἔτρεψε τοὺς ἀγρίους εἰς φυγὴν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου, καὶ οἱ στασιασταὶ ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν νῆσον. Ἀλλ᾽ οἱ ἰθαγενεῖς τόσον ζωηρῶς ἐξηκολούθησαν τὴν ἀντίστασίν των, ὥστε ἡ παραμονὴ τῶν στασιαστῶν εἰς τὸ καταφύγιον τοῦτο ἀπέβη ἀδύνατος.

Διὰ τοῦτο ὁ Χριστιανὸς μετέβαλε τὸ σχέδιόν του καὶ ἐπιβιβάσας αὐτοὺς πάλιν ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἀπέπλευσε πρὸς τὴν Ὀταχεΐτην.

Ἐν ᾧ ἔπλεον ἐκεῖσε οἱ στασιασταὶ ἦλθον εἰς διένεξιν μεταξύ των. Μερικοὶ ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι βιαίως ἐκρατήθησαν εἰς τὸ πλοῖον κατὰ τὴν ὥραν τῆς στάσεως, ἤρχισαν νὰ σχεδιάζουν πῶς νὰ κυριεύσουν αὐτοὶ τὸ πλοῖον· ἀλλὰ τὰ σχέδιά των ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἐματαιώθησαν.

Τὴν 6ην Ἰουνίου ἔφθασαν εἰς τὴν Ὀταχεΐτην, ὅπου οἱ ἰθαγενεῖς τοὺς ἐδέχθησαν μὲ πολλὴν χαρὰν καὶ μὲ κάποιαν ἔκπληξιν, ἀλλ᾽ οἱ στασιασταὶ εἶχον ἑτοιμάσει μίαν ψευδῆ ἱστορίαν διὰ νὰ ἐξηγήσουν τὴν αἰφνιδίαν ἐπιστροφήν των.

Ἐν τούτοις ὁ Χριστιανὸς δὲν εἶχεν ἐντελῶς ἐγκαταλείψει τὴν πρόθεσιν νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν νῆσον Τουβουάϊ. Προέβλεπε τὴν καταδίκην, ἥτις τὸν ἀνέμενεν ἂν ἔμενεν εἰς Ὀταχεΐτην, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἄλλην νῆσον ἀφοῦ παραλάβῃ μερικὰ κτήνη. Ἤρχισε λοιπὸν νὰ ἐμπορεύηται μὲ τοὺς Ταχιτανοὺς καὶ ἐντὸς ὀλίγου εἶχεν ὅσα ἐχρειάζετο χοιρίδια, αἶγας, ὄρνιθας, γαλᾶς καὶ σκύλους, ὡς καὶ ἕνα ταῦρον καὶ μίαν ἀγελάδα, τὰ ὁποῖα ἀμφότερα εἶχον ἐγκαταλειφθῆ ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ θαλασσοπόρου Κούκ. Παραλαβὼν ταῦτα καὶ μερικοὺς ἰθαγενεῖς ἀνεχώρησε πάλιν εἰς Τουβουάϊ· ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐκεῖ, εὗρεν ὅτι μεταβολὴ εἶχεν ἐπέλθει εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀγρίων. Ἦσαν ἀναμφιβόλως καὶ ἀνεξηγήτως φιλικοί. Οὐ μόνον ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς λευκοὺς νὰ ἀποβιβασθοῦν εἰς τὴν ξηράν, ἀλλὰ καὶ ἐβοήθησαν αὐτοὺς νὰ ὁδηγήσουν τὸ πλοῖον εἰς μέρος ἀσφαλὲς ἀπὸ τρικυμίας καὶ νὰ ἐκφορτώσουν τὰ τρόφιμα καὶ τὸ λοιπὸν φορτίον.

Ὁ Φλέτσερ Χριστιανός, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦσαν τὰ ἐλαττώματά του, φαίνεται ὅτι εἶχεν εἰρηνικὰς διαθέσεις. Εἶχε κατορθώσει διὰ τοῦ δικαίου καὶ ἠπίου τρόπου του νὰ ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν τῶν Ταχιτανῶν, ἐν ᾧ ἐμπορεύετο μὲ αὐτοὺς καὶ ἤδη κατώρθωσεν ὡσαύτως νὰ προσεταιρισθῇ μερικοὺς τῶν ἀρχηγῶν τῆς Τουβουάϊ. Ἀλλ᾽ ὅμως πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν ἤρχισε νὰ κτίζῃ χαρακωμένον φρούριον, εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ὁποίου εἰργάσθη καὶ αὐτὸς ὅσον καὶ οἱ ἄλλοι ἄνδρες. Ἐν ᾧ ὅμως ἡ οἰκοδομὴ προέβαινεν, οἱ ἰθαγενεῖς, μηδόλως συμμεριζόμενοι τὰς φιλικὰς διαθέσεις τῶν ἀρχηγῶν των, ἐγκατέλειψαν τὴν προσποιητήν των φιλίαν, τὴν ὁποίαν ἀναμφιβόλως εἶχον προσποιηθῆ διὰ νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς λευκούς, ἕως οὗ τοὺς ἔχουν εἰς τὴν ἐξουσίαν των. Ὄντες δὲ πολυάριθμοι, ἔκαμαν πολλὰς ἐφόδους κατὰ τῶν ναυτῶν, οἵτινες ὑπερέχοντες κατὰ τὸν ὁπλισμὸν ἀπέκρουον αὐτάς. Ταχέως δὲ ἐγένετο κατάδηλον ὅτι πόλεμον καὶ οὐχὶ εἰρήνην θὰ εἶχον ἐν Τουβουάϊ οἱ ἄποικοι, καὶ ἐπὶ τέλους συνεφωνήθη νὰ ἑτοιμάσουν τὸ πλοῖον πρὸς ἀναχώρησιν ὅπως οἱ πάντες ἐπανέλθουν εἰς Ὀταχεΐτην.

Ἡ ἀπόφασις ταχέως ἐξετελέσθη, καὶ οἱ στασιασταὶ μετ᾽ οὐ πολὺ ἐπλησίαζον καὶ πάλιν πρὸς τὴν νῆσον.

Καθὼς ἐπλησίαζον βραδέως, οἱ ἄνδρες ἵσταντο κυττάζοντες τὴν ἀκτὴν καὶ κάμνοντες διαφόρους παρατηρήσεις περὶ τῆς καλλονῆς τῆς νήσου· ἀλλ᾽ ὁ Φλέτσερ Χριστιανὸς ἵστατο μόνος, ἔχων τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τὴν ἀκτὴν καὶ βλέπων πρὸς τὴν ἐναντίαν διεύθυνσιν. Ὁ Γιὼγγ τὸν ἐπλησίασεν λέγων·

— «Ἐὰν αὐτὸ τὸ ἀεράκι ἐξακολουθήσῃ, κύριε Χριστιανέ, γρήγορα θὰ ἀγκυροβολήσωμεν εἰς τὸν παλαιόν μας λιμένα». *Ξ. Π. Μ.*

(ἀκολουθεῖ)